

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Aan de vergetelheid ontruikt: Willem Adrianus Fabri (1853-1925), een Rotterdamse decoratieschilder van interieurs

Herwijnen, H.F. van

Citation

Herwijnen, H. F. van. (2020, December 9). *Aan de vergetelheid ontruikt: Willem Adrianus Fabri (1853-1925), een Rotterdamse decoratieschilder van interieurs*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/138694>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/138694>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/138694> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Herwijnen, H.F. van

Title: Aan de vergetelheid ontrukkt: Willem Adrianus Fabri (1853-1925), een Rotterdamse decoratieschilder van interieurs

Issue Date: 2020-12-09

Zie afbeelding 52, hoofdstuk 8.

Catalogus

decoratiestukken Willem Adrianus Fabri (1853-1925)

1878

01. Den Haag, Smidswater nr. 8, eerste verdieping (voormalige salon)

Putti lekkernijen aandragerend, allegorie op de lente en vruchtbaarheid

Plafondstuk op doek liggend ovaal, 285x420 cm

Gesigneerd en gedateerd linksonder: Fabri / '78

1883

02. Delft, Oude Delft 24 (achtersalon)

Uitspansel met vogels, bloemen en balustrade

Plafondstuk op doek

Niet gesigneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

1887

03. Assen, voormalig provinciehuis, Brink 1 (Ingangsportaal, vestibule, trappenhuis, gangen)

Diverse gestileerde plantaardige decoraties

Direct op pleisterwerk (mogelijk ook olieverf op doek)

Schildersatelier Eckhart (toegeschreven) o.l.v. W.A. Fabri naar ontwerp van J. van Lokhorst

1888

04. Rotterdam, Eendrachtsweg 35 (voor- en achterzaal tweede verdieping)

Venus op het feest van Bacchus & De vier jaargetijden

Plafondstuk met vier zwikken, twee rechthoeken en bovendeurstuk met arabesken

Doek op stuc, 740x430 cm

Gesigneerd rechts v/h midden: WA Fabri

Uitspansel met zwaluwen, balustrade met klimop en boeketten in vazen op sokkels

Plafondstuk rond met vier zwikken

Niet meer in situ wegens slechte staat

05. Delft, Spoorsingel 24 (voor- en achtersalon)

Ars Longa; een ode aan kunst en wetenschap

Bovendeurstuk op doek (wel aanwezig maar niet meer in situ)

Staande rechthoek, 110x100 cm

Gesigneerd en gedateerd linksonder: Fabri pixit

Rechtsonder staat 'Firma C.H. Eckhart/Rotterdam/dec.1888'

De vier seizoenen

Plafondstuk op doek bestaande uit 13 vakken

Liggende rechthoek, 983x531 cm

Niet gesigneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

Flora

Ovaalvormig geschilderd medaillon boven schuifdeuren achtersalon

Gesigneerd: W. Fabri

Twee galante voorstellingen

Paneelschilderingen op linker- en rechterdeur

Staande rechthoek, 190x65 cm

De rechterdeur is gesigneerd en gedateerd: W. Fabri '88

Beschilderde deur met ornamenten en bloemslingers

Paneelschildering

Staande rechthoek

Niet gesigneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

06. Utrecht, Paushuize, Kromme Nieuwegracht 49 (voormalige Statenzaal/balzaal)

Gepolychromeerd Cassetteplafond en wanden met Pompejaanse decoraties

Gerestaureerd en gereconstrueerd

Olieverf op doek

Fries beschilderd met sjabloonversiering en cordonlijst met gesjabloneerde versiering

Zone rondom kroon- en cordonlijst gedecoreerd met guirlandes, vogels, sierzuiltjes etc.

Acht wandbehangsels aan oost en westzijde met putti

Afmetingen circa 170x165 cm

Drie doeken met nimfen aan westzijde (verdwenen)

Elf lunetschilderingen aan zuid-, noord- en westzijde.

Eén lunet linker zuidzijde is gereconstrueerd. De twee centrale lunetten aan de noord- en zuidzijde beschilderd met Nereïden. Overige lunetschilderingen, waaronder de bovendeurstukken van Berden zijn verdwenen. Twee lunetschilderingen in nissen ontwerp van W.A. Fabri

Lambrisering aan de noord- en zuidzijde gedecoreerd met planten.

Lambrisering onder nis aan de zuidzijde gedecoreerd met een pelikaan en drie jongen

De lambrisering vormt één doek met de schilderingen daarboven

De pilasters aan de noord- en zuidkant geschilderd met kandelaars

Afmeting 43 cm br.

In de nis zuidzijde medaillon met beeltenis van de jonge koningin Wilhelmina

Afmeting circa 170 cm breed bij 165 cm hoog

Ontwerp: J. van Lokhorst met raadgevingen van V. de Stuers.

Uitvoering schilderwerk: schildersatelier Eckhart o.l.v. W.A. Fabri

1889

07. Dordrecht, Huis Roodenburch Wijnstraat 153 (voor- en achtersalon)

Cassetteplafond met velum, portretkoppen en cartouches

Plafondstuk op doek bestaande uit 17 vakken en beschilderde kooflijst

Liggende rechthoek, 430x930 cm

Toegeschreven aan W.A. Fabri

Plafond met arabesken, grotesken en guirlandes

Plafondstuk op doek en beschilderde kooflijst

Liggende rechthoek, 465x692 cm

Niet gesigineerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

Bloemstillevens

Schoorsteenstuk

Staande rechthoek

Gesigineerd: WAF (WA Fabri)

Met godin, mascarons en kraanvogels gedecoreerde gangdeur en suitedeuren

Paneelschilderingen?

Zijde voorsalon:

3 x 4 schilderingen in het rond op de hoeken;

3 bovenpanelen 26x30 cm

3 onderpanelen 27x7 cm

Bovenpaneel gangdeur gesigineerd rechtsonder: WF (WA Fabri)

Met arabesken beschilderde suitedeuren

Salon achterzijde

Paneelschilderingen

Onder- en bovenpaneel 61,5x131 cm

Middenpaneel, 61,5 x 32 cm

Fries met allegorie op de wijnhandel en 22 imitatie-majolica tegels met florale decoraties

Ombouw suitedeuren

Fries op doek (?), tegelschilderingen op hout 16x16 cm

Fries-schildering circa 3 meter breed

1890 (circa)

08. Rotterdam Villa Welgelegen Parklaan 15 (vm. heren- en eetkamer bel-etage)

Bloemenvaas met twee putti

Schoorsteenstuk op doek

Staande rechthoek, 120x100 cm

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

Plafondschildering met kinderfiguurtjes en ornamenten, een ode aan de zomer

Plafondstuk op doek en beschilderde kooflijst

Liggende rechthoek, 850x600 cm

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

Plafondschildering met festoenen, arabesken en cartouches

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

1890

09. Dordrecht, 't Zeepaert, Wijnstraat 113 (voorsalon en achterhuis)

Met allegorische figuur gedecoreerde deur en lambrisering, schoorsteenboezem

Paneelschildering deur

Staande rechthoek met afgeronde bovenkant

Gesigeneerd rechtsonder: W.A. Fabri

Plafondschildering met druiventrossen en bladeren

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

1891

10. Rotterdam, Mauritsweg 55 (hal en voor- en achtersalon bel-etage en deur souterrain)

Decoratie met vogels, vlinders en takken en een versiering van twee vogels op een tak

Behangelschilderingen op doek

Veelhoek, 305x285 cm

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

Plafondschildering met de vier jaargetijden

Plafondstuk op doek

Rechthoekig, 628x500 cm

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

Plafondschildering met de vier elementen

Plafondstuk op doek

Rechthoekig, 645x500 cm

Gesigeneerd rechtsonder 'Fabri' (zwik met element vuur)

Deur met twee beschilderde panelen met bloemboeket aan strik en arabesken

Marouflé

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

1892

11. Leeuwarden, vm. provinciehuis/ambtswoning, Hofplein 29 (nu Marijke Meu kamer)

Hardstuk tuinvaas met bloemen in nis

Olieverf op doek

Staande rechthoek 130x105 cm

Gesigeneerd linksonder WA Fabri

1893

12. Haren, 't Huis de Wolf, Rijksstraatweg 76 (salon)

Plafondschildering Venus in triomfwagen

Plafondstuk niet meer in situ

Ovaal

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

Met arabesken en maskarons gedecoreerde salondeur en lambrisering

Paneelschilderingen (3 oorspronkelijk 4)

Twee staande en één liggende rechthoek

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

13. Rotterdam, Westzeedijk 102 (hal, vestibule, trappenhuis en salons bel-etage)

Personificaties van de kunsten

Behangschelderingen op doek in vestibule

Zes staande rechthoeken 180x75 cm en één staande rechthoek naast de deur 180x48 cm

Schilderkunst is gesigeneerd en gedateerd 'W. Fabri 1893'

Behangscheldering op doek

Achtmaal liggende rechthoek

Beschilderd fries

Beschilderde deur

Plafondschildering bestaande uit 4 velden

Diverse schilderijen met florale motieven en medaillons met portretkoppen

Behangschelderingen op doek in hal bestaande uit vier medaillons met Romeinse portretkoppen. Aan rechterzijde onder medaillons twee geschilderde behangsels met hangende bloempotten

Plafondschildering bestaande uit vier velden

Vijfmaal beschilderde deuren (wanden ook gedecoreerd)

Langs trap naar souterrain: vijf wandbehangsels met bloempotten

Op trap van bel-etage naar verdieping; behangscheldering met bloemen langs trap onder leuning

Trappenhuis ook gedecoreerd, waaronder de kooflijst op bovenste verdieping.

Diverse ornamentele en figuratieve schilderijen

Voorsalon:

Plafond en kooflijst met zestien compartimenten, eclectisch beschilderd met arabesken, grotesken, portretkop van Flora en attributen die verwijzen naar de schilderkunst, muziek, beeldhouwkunst en dichtkunst.

Doek op stuc, achthoekig 675x550 cm.

Rechthoekig bovendeurstuk met 'en profil' gezicht vrouw en florale versiering

Diverse ornamentele en figuratieve schilderijen

Tussensalon:

Plafond en kooflijst met zeven compartimenten, beschilderd met bandwerk, kinderkopjes die de vier seizoenen verbeelden, arabesken en dansende putti.

Doek op stuc, rechthoekig 370x550 cm.

Beschilderde schuifdeuren en betimmering verwarming (13 onderdelen)

Diverse ornamentele schilderijen en wolkenhemel met Flora

Achtersalon:

Plafond met zeventien compartimenten beschilderd met o.m. arabesken, monogram opdrachtgever en een middenveld met figuren w.o. Flora in een wolkenhemel (middenveld reconstructie Yves Poyet).

Paneel met olieverf. Rechthoekig 370x665 cm.

Rechthoekig bovendeurstuk met 'en profil' gezicht vrouw en florale versiering

Deuren in salons ook beschilderd.

1894

14. Den Haag, museum Meermanno Westreenianum, Princessegracht 30 (voorzaal eerste verdieping)

Allegorische voorstellingen van kunst en nijverheid

Twee schoorsteenstukken in de voorzaal.

Doeken op stuc, half rond, 85x161 cm.

'Kunst' is gesigneerd 'Fabri'94'

1895 (circa)

15. Rotterdam, Haringvliet 34 (voorzaal)

Allegorische voorstelling van Minerva en de sleutel tot de wijsheid

Naschildering plafondstuk in voorzaal naar origineel G. van Nijmegen (woonhuis verwoest)

Rechthoek met ovaal middenstuk

Niet gesigneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

16. Maastricht, voormalig provinciehuis en ambtswoning (Statenzaal/receptiezaal)

Plafondschildering en opschriften

Waarschijnlijk olieverf op doek

Afmetingen onbekend. Waarschijnlijk verloren gegaan bij sloop gebouw

Niet gesigneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

Plafondstuk in receptiezaal voormalige ambtswoning Gouverneur van Limburg

Olieverf op doek (verdwenen)

Rechthoek bestaande uit vier met sjablonen beschilderde zwikken en een ovaalvormige velumbeschildering

Afmetingen niet bekend

Niet gesigneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

Vermoedelijk verloren gaan bij sloop gebouw

1896

17. Kapelle, de Grote Kerk, Kerkplein 4

Neogotische sjabloonbeschildering tongewelf

Beschildering op houten beschieting met gestileerd blad- en bloemornament

Afmetingen onbekend

Niet gesigneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

18. Rotterdam, concertgebouw De Doele aan de Coolvest (trappenhuis)

Klassiek bouwwerk met figuren

Wandschildering op doek, liggende rechthoek 700x335 cm (De Doele gesloopt in 1930)

Gesigneerd en gedateerd linksonder: 'W Fabri 1898 fec'

1897

19. Zuidlaren, Havezate Laarwoud, Laarweg 6 (achterkamer eerste verdieping)

Allegorie op het gewest Drenthe

Naschildering plafondstuk havezate Laarwoud Zuidlaren uit circa 1690 (niet meer in situ)

Vakzoldering. Liggende rechthoek met twaalf geschilderde voorstellingen

Doeken op linnen, totale afmeting plafond 685x515 cm

Niet gesigneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri (op één van de doeken staat 'Fabry')

Schoorsteenstuk met herfstlandschap en gezicht op Zuidlaren

Olieverf op doek

Staande rechthoek, 151x95 cm

Niet gesigneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

20. Den Haag, Groot Hertoginnenlaan 76 (salon bel-etage)

Venus in haar door duiven getrokken triomfwagen

Plafondstuk op doek (gaat schuil achter verlaagd plafond)

Rechthoek, afmetingen onbekend

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

21. Apeldoorn, Paleis Het Loo (salon koningin Wilhelmina)

Plafondstuk uitspansel met dartelende putti

Olieverf op doek (marouflé?)

Afmetingen niet bekend

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

Medaillon met afbeelding van Koning Willem II

Bovendeurstuk

Olieverf op doek

Grisaille op goud-grond

95x164 cm

Medaillon met afbeelding van Koningin Anna Paulowna

Bovendeurstuk

Olieverf op doek

Grisaille op goud-grond

95x164 cm

Ongesigeneerd en ongedateerd

Een schild met het monogram van Koning-Stadhouder Willem III

Bovendeurstuk

Olieverf op doek

Grisaille op goud-grond

95 x 164 cm

Ongesigeneerd en gedateerd

Driedubbele paneeldeuren met ornamentele schilderijen

18 panelen met ornamenten in de trant van Daniël Marot

Zestien (?) panelen zijn overschilderd tijdens de restauratie in 1984, acht zijn er gehandhaafd. Het betreft twee deuren met twee verschillende formaten panelen, te weten 54,5x35,5 cm (klein formaat) en 62x54,5 cm (groot formaat). Beide inclusief profiellijst.

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

Kamerscherm Koning-Stadhouder Willem III in gesprek met de graaf van Albemarle

Vierslag Kamerscherm

Olieverf op doek

Afmetingen kamerscherm: 179,5x246x5 cm

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

22. Apeldoorn, paleis Het Loo (salon gewijd aan koning Willem III en koningin Sophie)

Tuinvaas op voetstuk met bloemboeket, papegaai en draperie

Bovendeurstuk

Olieverf op doek

Afmetingen 117x109 cm.

Gesigeneerd onderkant voetstuk: W.A. Fabri 1897

Tuinvaas op voetstuk met draperie, papegaai en putto

Bovendeurstuk

Olieverf op doek

Afmetingen 117x109 cm

Ongesigeneerd en geen datering, toegeschreven aan W.A. Fabri

Tuinvaas op voetstuk onder een boog met drie putti en een papegaai

Bovendeurstuk

Olieverf op doek

Afmetingen 101,5 x 165 cm

Ongesigeneerd en geen datering, toegeschreven aan W.A. Fabri

Drie dubbele paneeldeuren met ornamentale schilderingen

Twintig panelen met ornamenten in de trant van Daniël Marot

Met uitzondering van de achterzijde van de linker deur op de oostwand zijn de panelen overschilderd tijdens de restauratie in 1984

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

1898

23. Wemeldinge, Sint-Maartenkerk, Kerkweg 3

Neogotische sjabloonbeschildering tongewelf

Beschildering op houten beschieting met gestileerd blad- en bloemornament

Afmetingen onbekend

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

Neogotische sjabloonbeschildering consistoriekamer

Kruin gewelfveld

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

24. Dordrecht, Schouburg Kunstmin, Sint-Jorisweg 76

Diverse florale Art Nouveau schilderingen (enkele rudimenten in situ)

Direct op stucwerk, aantal en afmetingen niet bekend

Driehoeken en rechthoeken

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri en S. Spaapen

25. Rotterdam, Heilige Geesthuis, Gerard Scholtenstraat (regentenkamer)

Putto op sokkel met kraanvogel

Kamerbehangsel

Olieverf op doek, 172x71,5 cm

Staande rechthoek

Rechtsonder signatuur en datering 'W. Fabri/ fec 1898'

Museum Rotterdam 11038

Amorbeeld en vaas met bloemen en pauw

Kamerbehangsel op deur in twee delen

Olieverf op doek, bovendeel 91x75,7 cm - benedendeel 107x81 cm

Staande rechthoek

Benedendeel linksonder signatuur en datering 'W. Fabri/ fec 1898'

Museum Rotterdam 11039-A en 110039-B

Voorstelling uit de klassieke oudheid

Bovendeurstuk

Olieverf op doek, 63x131 cm

Liggende rechthoek

Regentenkamer en schilderingen niet meer in situ

Museum Rotterdam 35983

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

26. Baarn, paleis Soestdijk (de salon van koningin Wilhelmina, empiesalon en paleisgang)

Plafondstuk uitspanseel met dartelende putti en een ode aan de kunsten

Liggend ovaal

Olieverf op doek

Afmetingen niet bekend

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

Twee bovendeurstukken met bloemboeketten in manden

Ovaalvormig

Olieverf op doek
Afmetingen niet bekend
Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W. A. Fabri
Twee met arabesken en grotesken beschilderde deuren
Vier rechthoekige panelen
Olieverf op doek
Afmetingen niet bekend
Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

Met arabesken beschilderde lambrisering
Rechthoekige panelen
Olieverf op doek
Afmetingen niet bekend
Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri
Plafondstuk met uitspansel met balustrade en bloemvazen
Ovaalvormig
Olieverf op doek
Afmetingen niet bekend
Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

Plafondstuk en wanden serre met Pompejaanse schilderijen
Rechthoek (plafond)
Olieverf op doek
Afmetingen niet bekend
Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

27. Den Haag, paleis Noordeinde (kamerscherm werkkamer)

Vierslag Kamerscherm met de personificaties van Gerechtigheid, Waakzaamheid, Voorzichtigheid en Kracht
Afmetingen onbekend
Toegeschreven aan W.A. Fabri (verblijfplaats onbekend)

1898-1902

28. Apeldoorn, paleis Het Loo (vestibule)

Vier bovendeurstukken met bloemstillevens
Tonde, diameter 59 cm
1 bovendeurstuk gesigeneerd en gedateerd 1899
Schoorsteenstuk met tuinvaas en twee putti
Olieverf op doek
Grisaille op goudgrond
134x 18 cm
Signatuur en datering onbekend
Ontwerp voor schoorsteenstuk vestibule
Waterverf op papier
35.5x30.9 cm
Archief Fabri (Loo), A 2405-42
Ontwerp voor een beschildering van het plafond in de vestibule
Potloodschets van rechter gedeelte plafond
Gesigeneerd en gedateerd 1900
Niet gerealiseerd
Archief Fabri (Loo), A 2405-20
Ontwerp voor een beschildering van het plafond in de vestibule
Potloodschets kwart plafond vestibule tegenover de schoorsteen schaal 1:10

71.3x64.8 cm

Archief Fabri (Loo), A 2405-21

Plafondstuk met geschilderde architectuur, uitspanseel en putti

Olieverf op doek

Afmetingen 560x880 cm (in huidige koningin Wilhelminazaal).

Gesigeneerd en gedateerd 1901

Vier wandschilderingen met gezichten op de tuin van paleis Het Loo

Olieverf op doek

245x124,5 cm

3 gesigeneerd en gedateerd 1901

Vier dubbele paneeldeuren met ornamentele decoraties naar Marot

Olieverf op doek (?)

Afmetingen onbekend

Betimmeringen en schilderingen niet meer in situ

1899

29. Den Haag, Herengracht 19a

De vier jaargetijden

Plafondschildering, doek op stuc

Staande rechthoek, 550x460 cm

Gesigeneerd: 'Fabri 99'.

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

30. Kloetinge, de Nederlands-Hervormde Geerteskerk

Neogotische sjabloonbeschildering tongewelf

Beschildering op houten beschieting met gestileerd blad- en bloemornament

Afmetingen onbekend

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

1900-1902

31. Apeldoorn, paleis Het Loo (trappenhuis)

Ontwerp voor de beschildering van het hoofdtrappenhuis van paleis Het Loo

Olieverf op doek

98x124 cm

Beschildering wanden, plafond hoofdtrappenhuis paleis Het Loo met onder meer arcadische landschappen, zinnebeeldige voorstellingen van de jacht, de visserij, de landbouw, de fruitteelt –en bijenteelt. Idem de deuren naar de Audiëntiezaal met ornamentele voorstellingen

Olieverf op doek

Afmetingen plafondstuk: 14 m. lengte bij 6 m. breedte. Overige afmetingen niet bekend.

Gesigeneerd en gedateerd 1902

Decoratie wanden en plafond portaal grote trap met marmerschildering en ornamentele schilderingen op doek

Olieverf op houten ondergrond (gang) en op doek (14 vakken op de zijwanden)

Afmetingen 99x124 cm

1901

32. Den Haag. De Regentessekerk (gesloopt)

Vlakornament beschildering Regentessekerk Den Haag

Beschildering op houten beschieting met gestileerd blad- en bloemornament en boogvormige afsluitingen boven vensters

Afmetingen onbekend

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

33. Apeldoorn, paleis Het Loo (salon en antichambre van prins Hendrik)

Beschildering plafond, lambrisering en dubbele paneeldeur

Olieverf op doek

Afmetingen onbekend.

Schoorsteenstuk met voorstelling van putto op een sokkel met een bloemenmand op zijn hoofd

Olieverf op doek

Afmetingen 159x26 cm

Gesigneerd op sokkel 'Fabri', gedateerd op sokkel '99'

34. Den Haag, paleis Noordeinde (de kleine eetzaal)

Vaas met putti, ara en scepter

Bovendeurstuk

Olieverf op doek

Afmetingen circa 60x140 cm

Gesigneerd rechtsonder op voetstuk W.A. Fabri

Vaas met drie putti en gordijn

Bovendeurstuk

Olieverf op doek

Afmetingen circa 60x140 cm

Ongesigneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

1902

35. Den Haag, paleis Noordeinde (werkkamer koningin Wilhelmina)

Schoorsteenstuk met een portret van koning-stadhouder Willem III

Olieverf op doek

Afmetingen niet bekend

36. Apeldoorn, paleis Het Loo

Schilderij met het portret van koning-stadhouder Willem III

Olieverf op doek, niet meer in situ

Ovaalvormig

Afmetingen niet bekend

Gesigneerd 'W Fabri' en gedateerd '1902'

1903

37. Den Haag, paleis Lange Voorhout (balzaal)

Drie bovendeurstukken met voorstellingen van de muzen

Olieverf op doek

Vierkant

103,5x103,5 cm (de schilderkunst)

104x104 cm (de dans)

106,5x 03 cm (de muziek)

Gesigneerd en gedateerd rechtsonder W.A. Fabri/ 1903

38. Apeldoorn, paleis Het Loo (rode theesalon)

Schoorsteenstuk met mythologische voorstelling: 'Het aanbieden van geschenken aan Venus

Olieverf op doek

110x81 cm

Gesigneerd rechtsonder 'W.A. Fabri', gedateerd rechtsonder '1903'

Niet meer in situ

Bovendeurstuk reidans van bosnimfen

Olieverf op doek

108x150 cm

Gesigneerd rechtsonder 'W.A. Fabri', gedateerd rechtsonder '1903'

Bovendeurstuk met voorstelling van offerande

Olieverf op doek

108x150 cm

Gesigeneerd rechtsonder 'W.A. Fabri', gedateerd rechtsonder '1903'

Niet meer in situ

Bovendeurstuk 'Actaeon verscheurd door zijn eigen jachthonden'

Olieverf op doek

114x148 cm

Gesigeneerd rechtsonder 'W.A. Fabri', gedateerd rechtsonder '1903'

Niet meer in situ

Plafondstuk met uitspaniel, balustrade en putti en vogels

Olieverf op doek

Verblijfplaats onbekend, mogelijk verloren gegaan bij verbouwing

1904

39. Apeldoorn, paleis Het Loo (kabinet stadhouder Willem IV)

Bovenhaardstuk met tuinvaas, draperie en gevogelte

Olieverf op doek

Afmetingen: 130x77 cm

Gesigeneerd en gedateerd rechtsonder 'Fabri 1904'

1905

40. Middelharnis, de St. Michaëlkerk

Neogotische sjabloonbeschildering tongewelf

Beschildering op houten beschieting met gestileerd blad- en bloemornament

Afmetingen onbekend (verloren gegaan bij brand)

Toegeschreven aan W.A. Fabri

41. Rotterdam, Mathenesserlaan 298 (voorsalon en achtersalon)

Een ode aan Flora en de muzen

Vier ongesigeneerde schilderijen:

Plafondstuk op doek

Liggend ovaal, 145x290 cm

Bovendeurstuk

Liggende rechthoek, 64,5x102 cm

Paneel

Bovendeurstuk

Liggende rechthoek met afgeschuinde boven- en onderhoeken, 15,5x59 cm

Paneel

Schoorsteenstuk

Half rond, 147x91 cm

Paneel

Met sjablonen beschilderd plafond

Rechthoek, afmetingen niet bekend

Paneel

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

42. Apeldoorn, paleis Het Loo reconstructietekening dolfinjensprong (niet uitgevoerd)

Ontwerptekening Dolfinjensprong met watertoevoersysteem

Inkt en aquarel

66x72 cm

Gesigeneerd

43. Groningen, Boteringestraat 44 (vm. balzaal)

Schoorsteenstuk 'Fête champêtre'

Olieverf op doek

Staande rechthoek, afmetingen 75x165 cm

Gesigeneerd rechtsonder WA Fabri 1905

Een bovendeurstuk bloemstillevens met fazant

Olieverf op doek

Bovendeurstuk, half rond, afmetingen 65x123 cm

Gesigeneerd rechtsonder WA Fabri 1905

44. Delft, Oude Delft 95 (vm. directeurskamer)

Een schoorsteenstuk met bloemstillevens in nis met papegaai en hagedis

Olieverf op doek

Schoorsteenstuk, staande rechthoek, afmetingen 127.5x124 cm

Gesigeneerd in het midden W. Fabri

Datering omstreeks 1905

45. Utrecht, Janskerkhof 12 (vm. meubeltoonzaal)

Een bloemstillevens met tuinvaas op voetstuk, putto en papegaai

Olieverf op doek

Staande rechthoek, 192x116 cm

Gesigeneerd linksonder W.A. Fabri

Datering omstreeks 1905

Een allegorie op de kracht van de liefde

Olieverf op doek

Grisaille

Staande rechthoek, 233x95 cm

Gesigeneerd linksonder W.A. Fabri

Datering omstreeks 1905

1906

46. 's Heer Arendskerke, Petruskerk

Neogotische sjabloonbeschildering tongewelf

Beschildering op houten beschieting met gestileerd blad- en bloemornament

Afmetingen onbekend

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

1907

47. Oosterhout, Heuvel 9

Zeus als waker over het gezin

Olieverf op doek

Staande rechthoek met afgeronde boven- en onderkant, 88 x 75 cm

Gesigeneerd rechtsonder W.A. Fabri

Datering omstreeks 1907

Niet meer in situ

48. Breda, KMA

Een gedenktafel

Olieverf op doek

Grisaille

Liggende rechthoek, afmetingen 3.30x2.20 cm

Ontwerp J. de Quack, uitvoering W.A. Fabri

Gesigeneerd en gedateerd 1907

49. Leersum, Kasteel Broekhuizen (salon)

Bovendeurstuk met een allegorie op de schilderkunst

Olieverf op doek

Grisaille

Liggende rechthoek, 52, 5x172,5 cm

Niet gesigneerd, toegeschreven aan WA Fabri

Schoorsteenstuk landschap met gezelschap en fontein

Olieverf op doek

Liggende rechthoek, 142,5x102 cm

Datering circa 1907

Niet gesigneerd, toegeschreven aan WA Fabri

1908

50. Rotterdam, vm. hoofdkantoor Holland-Amerikalijn (hal bij directievertrekken)

Een ode aan de Holland-Amerika Lijn

Sectiel-tegeltafel

Staande rechthoek met afgeronde bovenkant, afmetingen niet bekend.

Toegeschreven aan W.A. Fabri

Datering omstreeks 1908.

Verblijfplaats onbekend

51. Rotterdam, SS Rotterdam (1^e klas rooksalon)

Stadsgezicht op de Leuvehaven & met ornamenten gedecoreerde panelen

Olieverf op doek

Staande rechthoek, afmetingen onbekend

Datering, omstreeks 1908

Verblijfplaats onbekend, mogelijk bij sloop verloren gegaan

52. Biezelinge, De Mozeskerk

Neogotische sjabloonbeschildering tongewelf

Beschildering op houten beschieting met gestileerd blad- en bloemornament

Afmetingen onbekend

Toegeschreven aan W.A. Fabri

53. De Wilhelminakerk in Den Haag

Sjabloonbeschildering tongewelf

Beschildering op houten beschieting met gestileerd bloemornament

Afmetingen onbekend

Niet gesigneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri (verloren gegaan bij bombardement)

1911

54. Den Haag Herengracht 19a (vestibule)

Venus en Ceres

Acht wandschilderingen:

Doeken op spanraam

Staande rechthoeken:

Aan weerszijden van entree: 363x131, 5 cm (2 maal)

Op de hoeken bij de entree: 361x 3 cm (2 maal)

Imitatie-gobelins met Venus en Ceres: 361x199,5 cm (2 maal)

Doeken bij entree naar trappenhuis: 381x81 cm (2 maal)

Gesigneerd 'Fabri 1911'

1911/1912

55. Apeldoorn, paleis Het Loo

Fotodecors Eetzaal en Vestibule

Olieverf op doek

Grisaille
245x345 cm
Niet gesigneerd

1912/1914

56. Apeldoorn, paleis Het Loo (de kleine eetzaal)

Ontwerp wandschildering: landschap met klassiek bouwwerk, drie dames en een brug

Waterverf
42,3x59.2 cm

Bovendeurstuk met trofee, schenkkannen en guirlandes

Grisaille, rechthoek
Olieverf op doek
Afmetingen: 95x150 cm
Niet meer in situ

Ontwerp wanddecoratie westwand kleine eetzaal: gezicht op binnenplaats met Dolfijnsprong

Waterverf
41.9x45.6 cm
Gesigneerd rechts beneden: W.A. Fabri

Definitieve uitwerking wanddecoratie westwand kleine eetzaal

Olieverf op doek
310x335 cm
Gesigneerd en gedateerd op basement van rechter zuil 'W.A. Fabri 1914'

Ontwerp wanddecoratie zuidwand kleine eetzaal

Aquarel op potloodtekening
44.6x76.6 cm
Gesigneerd rechts beneden W.A. Fabri

Definitieve uitwerking zuidwand kleine eetzaal: doorkijk naar hoge overwelfde zaal

Olieverf op doek (twee schilderijen)
131x228 cm
Niet meer in situ

Ontwerp wanddecoratie noordwand kleine eetzaal

Aquarel op potloodtekening
41,7x30.4 cm
Gesigneerd rechtsonder: W.A. Fabri

Wanddecoratie met grotesken, vaas met bloemboeket, medaillon en koningskroon

Olieverf op doek
272x212 cm
Niet meer in situ
Ongesigneerd en ongedateerd

Twee deuren met tuinvazen in de trant van Marot op voetstukken in nissen

Olieverf op doek (tweemaal) aangebracht op vlakke deuren oostwand kleine eetzaal
Grisaille
247x128 cm
In situ

57. Apeldoorn, paleis Het Loo (beneden-antichambre)

Ontwerp plafondstuk voor antichambre met in de hoeken ovalen met vrouwenborstbeelden (1913)

In potlood licht ingekleurd met waterverf (grijs)
59.3x68.9 cm

Plafondstuk naar Marot met op de hoeken ovalen met vrouwenborstbeelden

Olieverf op doek

Grisaille met goud

Afmetingen onbekend. Mogelijk verloren gegaan bij laatste grote verbouwing.

Bovendeurstuk tuinvaas op voetstuk met putto en papegaai of kaketo

Olieverf op doek

Rechthoek

11 x 21 cm.

Gesigeneerd linksonder 'Fabri'

Niet meer in situ

Er zijn twee bovendeurstukken die passen bij deze beschrijving, beide met een voorstelling van een tuinvaas met putto en kaketo. Het tweede bovendeurstuk kon in juni 1916 niet worden gelokaliseerd. Waarschijnlijk bevindt dit decoratierstuk zich op een andere plek in het depot. Ook dit schilderstuk is linksonder gesigeneerd 'Fabri'. Informatie van Angélique van den Eerenbeemd (Museum paleis Het Loo), d.d. 28 november 2016.

1913

58. Rotterdam, St. Mary's Anglican Church

Ornamentele beschildering houten kap boven koor

Beschildering op houten beschieting

Afmetingen onbekend

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri (waarschijnlijk overschilderd)

Bovendeurstuk St. Mary's Anglican Church Rotterdam

Beschildering op doek

Afmetingen onbekend

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

59. Rotterdam, SS Statendam II (eetzaal en rooksalon)

Haardstuk met zeeslag

Olieverf op doek

Liggende rechthoek, afmetingen niet bekend

Toegeschreven aan W.A. Fabri

Verloren gegaan bij brand in 1940

Twee voorstellingen met gevogelte

Sectiel tegeltableaus

Afmetingen niet bekend

Toegeschreven aan W.A. Fabri (ontwerp)

Verloren gegaan bij brand in 1940

Allegorische voorstelling

Sectiel tegeltableau (totaal 8 tegeltableaus)

Afmeting circa 2x2 meter

Toegeschreven aan W.A. Fabri

Verloren gegaan bij brand in 1940

1913/1914

60. Rotterdam, SS Gelria en SS Tubantia (bibliotheek en rooksalon)

Boogschildering bloemstilven met papegaai en putto (2 maal)

Olieverf op doek

Afmetingen onbekend

Toegeschreven aan W.A. Fabri

Datering 1913/1914

Verloren gegaan bij zinken Tubantia, andere exemplaar mogelijk bij sloop Gelria

Wandschildering stadsgezicht met de Montelbaanstoren (2 maal)

Olieverf op doek

Liggende rechthoek, afmetingen onbekend

Toegeschreven aan W.A. Fabri

Datering 1913/1914

Verloren gegaan tijdens zinken Tubantia, andere exemplaar mogelijk bij sloop Gelria

1918

61. Rotterdam, Eendrachtsweg 35 (voorzaal tweede verdieping)

Mercurius en Neptunus bevorderen de welvaart van Rotterdam

Behangselschildering staande rechthoek op doek

258x187 cm

Gesigneerd rechtsonder: Fabri

1922

62. Rotterdam, SS Volendam (lounge, rooksalon, leeszaal, gang)

Haardstuk met voorstelling van gezelschap in roeiboot met tuinvaas, tempeltje en zwanen

Olieverf op doek

Liggende rechthoek, afmetingen onbekend

Toegeschreven aan W.A. Fabri

Verblijfplaats onbekend, mogelijk verloren gegaan bij sloop

Wanddecoratie met 'Fête Galante'

Olieverf op doek

Liggende rechthoek, afmetingen niet bekend

Toegeschreven aan W.A. Fabri

Verblijfplaats onbekend, mogelijk verloren gegaan bij sloop

Bloemguirlande op vleugel

Geschilderd op pianokast

Toegeschreven aan W.A. Fabri

Datering circa 1922

Verblijfplaats onbekend

Wanddecoratie met Rotterdams havengezicht

Olieverf op doek

Staande rechthoek, afmetingen niet bekend

Toegeschreven aan W.A. Fabri

Verblijfplaats onbekend, mogelijk verloren gegaan bij sloop

Haardstuk jager op paard met hert en putti

Olieverf op doek

Liggende rechthoek, afmetingen niet bekend

Toegeschreven aan W.A. Fabri

Verblijfplaats onbekend, mogelijk verloren gegaan bij sloop

Ongedateerde decoratiestukken niet meer in situ

63. Plafondschilderingen

Plafondstuk 'Een ode aan Venus'

Plafondschildering, marouflé

200x153 cm

Ongesigneerd

Niet gesigneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

Plafondstuk 'Terpsichore & musicerende putti'

Plafondschildering

Afmetingen niet bekend

Ongesigneerd

Niet gesigneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

64. Schoorsteenstukken

Vaas met bloemen met putto en papegaai

Schoorsteenstuk op doek

Staande rechthoek met accoladeboog aan bovenzijde, 115x100 cm

Gesigeneerd rechtsonder 'W. Fabri'

Bloemstillevens met papegaai

Schoorsteenstuk op doek, 85x84 cm

Gesigeneerd links van het midden

Veilinghuis De Eland-De Zon – Loth Gijselman 30/01/2011 (catalogusnummer 5224) *Stillevens met putto en papegaai*

Schoorsteenstuk op doek, 110x130 cm

(Zie map Fabri RKD met daarin correspondentie Prof.Dr. P.C. van Traa 07/12/1966)

Stillevens met papegaai en fruit

Schoorsteenstuk op doek

Staande rechthoek, 124 x 88 cm

Gesigeneerd 'Fabri', links onder fruitschaal

Geveild op 25/04/1988 (Zie map Fabri bij RKD)

Stillevens met fruit en bloemen bij klassiek bouwwerk

Schoorsteen- of bovendeurstuk op doek

Staande rechthoek, 98 x 88 cm

Geveild op 25/11/1987 bij Sotheby London (zie map Fabri bij RKD)

Een ode op de zang en de muziek

Olieverf op doek

Grisaille

Staande rechthoek, afmetingen onbekend

Niet gesigeneerd, toegeschreven aan W.A. Fabri

65. Bovendeurstukken

Stillevens met putto en papegaai

Bovendeurstuk op doek, 83x95 cm

Geveild bij Sotheby Amsterdam op 20/04/1993 (zie map Fabri bij RKD)

Stillevens met papegaai, hagedis en een arrangement van fruit

Bovendeurstuk op doek, 57x98 cm

Liggende rechthoek

Gesigeneerd 'Fabri' op doosje onder mes

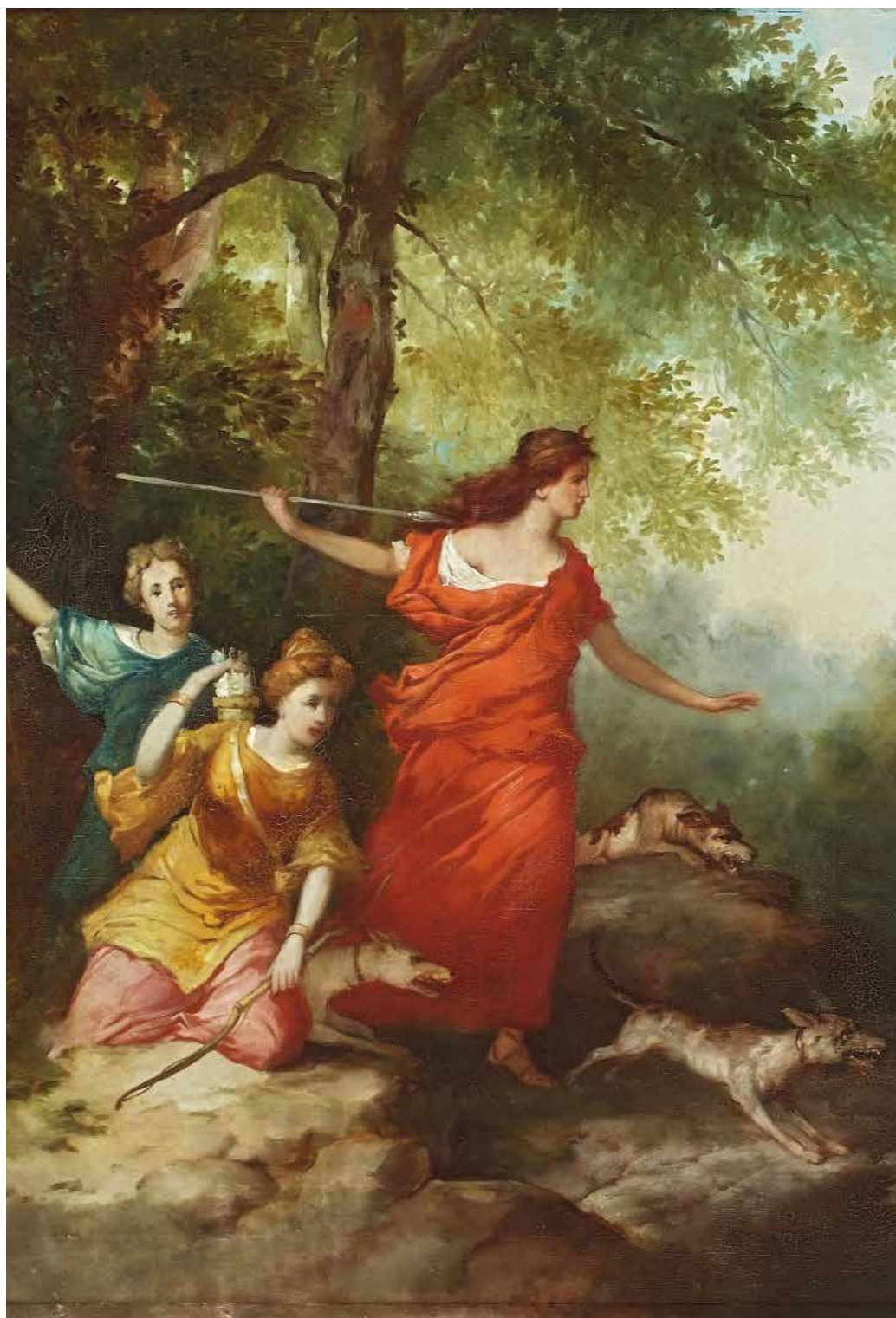
Galante voorstelling met roeiboot en Terpsichore

Olieverf op doek

Liggende rechthoek, afmetingen 98x62 cm

Datering tussen 1900-1925

Gesigeneerd 'Fabri' op kademuur rechtsonder

Zie afbeelding 80, hoofdstuk 8.

Geraadpleegde bronnen

Archief Rijksmuseum Meermanno Westreenianum (RMW)

Correspondentie 1892-1893, onderhandsche overeenkomst tussen Jacobus van Lokhorst en de firma C.H. Eckhart d.d. 27 februari 1893.

Archief Teylers Museum (TSA)

<https://www.teylersmuseum.nl/nl/collectie/gebouw-en-geschiedenis/gebouw/ensemble-van-gebouw-collecties-en-archief>.

TSA 557

TSA 717

Centraal Museum Utrecht

<https://www.centraalmuseum.nl/nl/ontdek/collectie>.

Ameublement echtpaar Van Gijn, inventarisnr. 12326.

Jaarverslag 1958.

Drents Archief

Provinciaal Museum van Drenthe, inventarisnummer 7, notulen museum vergaderingen 1891-1901, dl. III.

Drents Museum

<https://drentsmuseum.nl/nl/collectie/kunst-1885-1935>.

Ontwerpen Jac. van den Bosch.

Ontwerpen Pieter den Besten.

Ontwerpen Gerrit Dijsselhof.

Familiearchief Eckhart

Brieven van Jakob Smits aan Richard Bisschop (kopieën in bezit van auteur).

Aantekeningen mevrouw S. Eckhart (in bezit van auteur).

Familiearchief Van Stolk

Bestek en voorwaarden, herenhuis Schiekade W.Z. no. 59 (nu no. 73).

Haags Gemeentearchief (HGA)

<http://hgapubliek.hosting.deventit.net/zoeken.php>.

www.haagsebeeldbank.nl.

Architectenbureau J.J., M.A. en J. van Nieukerken, toegangsnummer 169, brievenboek 5, 8, 9.

Inventaris van het archief van de Kerkvoogdij der Hervormde Gemeente te 's-Gravenhage, 1826-1945, beheersnummer 282.

Meubelbedrijf Mutters, kopie rekeningboek 1906-1914, 5 delen (Inventaris 1392-01).

Ibid., 078-01, inv.nr 168, verkoopboek 1903 (Juni).

Ibid., 1392-01 Meubelfabriek Mutters, inventarisnummer 29, kopie rekeningenboek 1906-1914.

Ibid., 1392-01, inventarisnr. 53.

Ibid., inventarisnummer 157, 'Model-kamers te filiaal Amsterdam, presentatieboek van H. Pander & Zonen'.

Schiedamsche Courant 1888 (Bibliotheek, Nd192).

Stukken betreffende de Nationale Tentoonstelling van oude en nieuwe kunstnijverheid in den Koekamp te 's Gravenhage, 1888, FN 17.

Gemeentearchief Goes (GA Goes)

https://www.goes.nl/gemeentearchief/archievencollecties_41829.

Archief Hervormde Gemeente Kloetinge, inventarisnummer 582, bestek en voorwaarden 1899.

Archief Hervormde Gemeente 's Heer Arendskerke, inventarisnummers 207 en 218, bestek en voorwaarden 1905.

Stadsarchief Rotterdam (SAR)

<https://www.stadsarchief.rotterdam.nl>.

Adresboeken.

Archief Holland-Amerika Lijn (HAL), Directie 485.

Archief van L.J.C.J. van Ravesteijn, inventarisnummer 20.

Bevolkingsregisters.

Bouw van het Raadhuis aan de Coolsingel no. 40 (1914-1918), portefeuille 285.

Bouwmaatschappij Plan C, archiefbloknummer 1106.

Brochure Allan & Co (1908).

Collectie beeld en geluid.

Digitale Stamboom, Gezinskaarten Rotterdam, periode 1882-1940.

Doop-, trouw- en begraafboeken 1615-1811.

Handelingen van de Gemeenteraad van Rotterdam.

Handschriftenverzameling Vereniging Bouwkunst en Vriendschap, toegangsnummer 547.

Handschriftenverzameling J. Verheul Dzn, inventarisnummers 1108-1115, 2830.

Heilige Geesthuis, ongeordend archief, notulen regenten 1886-1906 (aanvulling 7) & kasboek 1860-1910 (aanvulling 2).

Jaarverslagen Allan & Co., inventarisnummer 5890.

Jaarverslagen Aesthetisch Genootschap J 231.

Jaarverslagen van de Academie van Beeldende Kunsten, J 887.

Jaarverslagen Vereeniging Bouwkunst en Vriendschap, J 81.

Museum Boymans 181, inv.nr. 263, het archief van de directie 1849-1960.

Ibid., inv.nr. 263 1879-1883, 12/12/1882, no. 110.

Nieuw Notarieel Archief (NNA), no. 3055, 1909\28\554, 1910\23\520.

Nieuw Stads Archief (NSA), inventarisnr. 2672, Commissie voor de Plaatselijke Werken.

Ibid., Algemene Zaken, inventarisnummers 3378, 3379, 4376.

Ibid., Algemene zaken, ingekomen brieven, nummer 529, 29 januari 1883.

Plakboeken Vereeniging Bouwkunst en Vriendschap 547, nr. 18.

Prenten-tekeningen Verheul (doos 334-9).

Registers van de burgerlijke stand.

Rotterdamse fotografen 1850-1940 (D. van Wingerden).

Statuten van de Bouwmaatschappij Plan C, archiefbloknr. 1106.

Veilingcatalogi (diverse).

Hervormde gemeente Middelharnis

<https://hervormdmiddelharnis.nl/contact>.

Archief der Hervormde Gemeente Middelharnis, inventarisnummer 57, overeenkomst tussen aannemers en kerkvoogden d.d 04/10/1904 en correspondentie m.b.t. herbouw kerkgebouw 1905.

Ibid., inventarisnummer 58, bestek en voorwaarden 1904.

Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG)

<https://search.socialhistory.org>.

Catalogus der Tentoonstelling van Kunst toegepast op Nijverheid, uitgeschreven door de afdeling Am-

sterdam van de Vereniging ter bevordering van Fabrieks- en Handwerksnijverheid, en gehouden in het Paleis voor Volksvlucht te Amsterdam, Juli-Augustus 1877.

Kadaster

Kadastrale registers.

Koninklijke Bibliotheek

Catalogus van het meubilair en andere inrichtingsstukken van de KB te Den Haag (scriptie N.S.H. Jansma).

<https://www.delpher.nl/> (Nederlandse historische kranten, boeken en tijdschriften).

Koninklijk Huis Archief (KHA)

<http://www.koninklijkeverzamelingen.nl/archievenoverzicht-online>.

E1b-IIb-71/72.

E5-12.

E8 IV f3.

E8 IV j-56.

E9 IVa no. 5.,6, 7.

E9 IVBb-32.

E9a IVb-19.

E9a IVBb-21, 32, 37.

E9a 1c 29.

E9a 1c 29a.

E9c 586, 596, 639, 651, 652, 1115, 1116.

E9d1 III Cb-8.

E9e- 1116.

Maritiem Museum Rotterdam

<https://www.maritiemmuseum.nl/zoeken-in-onze-collectie>.

Bedrijfsdrukkerij m.b.t S.S. Statendam III.

Beeldarchief.

Brochure Gelria-Tubantia 1914.

Brochure S.S. Statendam, luxury cruise to the romantic borderlands of the Mediterranean Egypt – Palestine, February 9th, 1933, from New York..

Inventarisnummer M8591, armstoel SS Rotterdam IV van Mutters of Allan.

Inventarisnummer P2198, schilderij W.A. Fabri 'Zalmhaven'.

Monumenten Inventarisatie Project Zuid-Holland

<http://www.nationaalgeoregister.nl>.

Objectnummer: ZH-G-020-534-03.

Nationaal Archief (NA)

<http://www.gahetna.nl>.

NA 2.04.1, bestanddeel 2814, verzoeken van kunstschilders om subsidie.

NA 2.04.1, inventarisnummer 1060, correspondentie m.b.t. de restauratie van de kerk te Kapelle.

NA, Tweede Afd. Kunsten en Wetenschappen, inv. nr. 1060, Brief van de architect J.A. Frederiks aan de Minister van Binnenlandse Zaken d.d. 15/03/1896, betreffende de restauratie van de kerk te Kapelle.

NA 2.04.13, Inventaris van het archief van het Ministerie van Binnenlandse Zaken: Afdeling Kunsten en Wetenschappen, 1875-1918, Stukken betreffende bouw en onderhoud van gebouwen in eigendom van provinciale besturen:

- inventarisnummer 614, Noord-Brabant, 1878-1896.
- inventarisnummer 616, Noord-Brabant, 1900-1903.
- inventarisnummer 622, Limburg, 1878-1918.
- inventarisnummer 627-630, Zeeland, 1877-1918.
- inventarisnummer 635, Overijssel, 1878-1894.
- inventarisnummer 636, Overijssel, 1895-1902.
- inventarisnummer 640, Friesland, 1891-1902.
- inventarisnummer 643, Groningen, 1890-1902.
- inventarisnummer 644, Groningen, 1903-1918.
- inventarisnummer 646, Drenthe, 1878-1894.
- inventarisnummer 647, Drenthe, 1901-1915.
- inventarisnummer 648, Drenthe, 1879-1883.
- inventarisnummer 649, Drenthe, 1884-1889.

NA 2.04.13, bestanddeel 608, stukken betreffende het onderhoud van de Koninklijke Bibliotheek 1885-1913.

Ibid., onderhandsche overeenkomst tussen rijksbouwkundige Jacobus van Lokhorst en Christiaan Hendrik Eckhart. d.d. 25 juli 1891.

NA 2.04.13, inventarisnummer 541, stukken betreffende werkzaamheden aan het Hoofdgebouw van de TU Delft 1905-1917.

NA 2.04.13, Min. van BiZa: Afdeling Kunsten en Wetenschappen, 1975-1918, 1875-1918 (bestanddeel 2814), diverse brieven van Jakob Smits uit 1881.

NA 2.04.13, Min. van BiZa (Kunsten & Wetenschappen) 1875-1918, no. 210. Betreft lijst met rijksbouwwerken waarvoor Jan de Quack de inrichting en/of het meubilair ontwierp etc.

Nationaal Museum paleis Het Loo

<https://www.paleishetloo.nl/museum/collectie>.

Archief Fabri-Verbeek, bruikleen van Vereniging Oranje-Nassau Museum sedert 1946.

Het Nieuwe Instituut (voorheen het HNI)

<https://zoeken.hetnieuweinstituut.nl/nl>.

Arkel, G. (Gerrit) van/ Archief.

Bureau Cuypers/ Archief.

Architectenbureau Van Gendt & Zonen/ Archief.

Gugel, E.H. (Eugen Heinrich)/ Archivalia.

Klerk, M. (Michel) de/ Archief.

Kromhout, W. (Willem) Czn. / Archief.

Muysken, C. (Constantijn)/ Archivalia.

Nieukerken, J.J. (Johannes Jacobus) van (sr), M.A. (Maria Adrianus) & J. (Johan)/ Archief.

Salm, A. (Abraham) Gbzn. / Archivalia.

Centraal Station Amsterdam (Pierre Cuypers)/ Archief.

School voor Kunstnijverheid (inventaris), Haarlem/ Verzameling, HNI 2000, nr. toegang: SKHV.

Nederlands Scheepvaart Museum Amsterdam (NSM)

<https://www.hetscheepvaartmuseum.nl/collectie/digitale-collectie>.

Bestek SS Rembrandt (Bibliotheek M 96-787).

Beschietingstekeningen SS Grotius (S 6504/0600, S 6504/0606, S 6504/0607).

Inventarisnummer S.2175 (4764), diverse ontwerpen meubelstukken Allan & Co.

Inventarisnummer S5444 (043.25), ontwerp-tekening deksalon + rooksalon SS Vondel/SS Rembrandt.

Inventarisnummer S. 6504 (1889), betimmeringstekeningen voor het SS Crijnsen.

Noord-Hollands Archief (NHA)

<https://noord-hollandsarchief.nl>.

Adresboek Haarlem.

Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RCE)

<https://cultureelerfgoed.nl/erfgoed/collecties>.

<http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>.

<https://www.collectienederland.nl>.

<https://cultureelerfgoed.nl/monumentenregister>.

Panddossiers (Archief).

RKD - Nederland Instituut voor Kunstgeschiedenis (RKD)

<https://rkd.nl/nl/collecties/explore>.

Catalogi van tentoonstellingen van levende meesters.

Krantenknipsels beeldende kunstenaars.

Rijksmuseum Amsterdam

Rijksstudio via <https://www.rijksmuseum.nl/nl/zoeken>.

Stadsarchief Amsterdam (SAM)

<https://www.amsterdam.nl/stadsarchief>.

<https://beeldbank.amsterdam.nl>.

<https://www.amsterdam.nl/stadsarchief/genealogie>.

<https://archief.amsterdam/inventarissen>.

Bevolkingsregister 1874-1893.

SAM, 322. Overeenkomst met C. Dunselman, kunstschilder, waarbij deze de opdracht aanvaardt tot het, volgens ontwerp, polychromeren van het presbyterium voor f. 6000,-1912, 1 omslag.

SAM 436: Archief van de Parochie van de Heilige Willibrordus binnen de Veste.

SAM 1315: Archief van G.B. Salm en A. Salm Gbzn.

Regionaal Archief Dordrecht (RAD) voorheen Stadsarchief Dordrecht (SAD)

<https://www.regionaalarchiefdordrecht.nl/archief>.

<http://beeldbank.regionaalarchiefdordrecht.nl>.

SAD, 62 Archief van de Ver. Kunstmin, inv.nr. 8, notulen van de ledenvergaderingen 28/04/1890-06/12/1901.

SAD 268, inv.nr 268 Archief van de Vereniging Kunstmin. Inschrijvingen en andere stukken betreffende het schilderwerk in de grote en kleine zaal, 1898.

SAD 268, inv.nr. 8, notulen van de ledenvergaderingen.

SAD 489, cat. nr. 25.536 Officieele Catalogus der tentoonstelling van oude en nieuwe Kunstnijverheid te houden door de Vereeniging van Vak en Kunst in Kunstmin, te Dordrecht, 1892.

SAD 569, inv.nr. 115 Dordtsche Courant, 15 april 1892.

Stedelijk Museum Schiedam (SMS)

<https://www.stedelijkmuseumschiedam.nl>.

Zie informatieblad in ontwerparchief Gips 'Ontwerptekeningen voor plafond 'Aurora' 1901 (Stedelijk Museum Schiedam (SMS), archief Gips, zonder inventarisnummer).

Het Utrechts Archief (HUA)

<https://hetutrechtsarchief.nl/onderzoek/resultaten/archieven>.

<https://hetutrechtsarchief.nl/beeldmateriaal>.

UA, 774 N.V. Tivoli te Utrecht, B. 103.

Zeeuws Archief (ZA)

<https://www.zeeuwsarchief.nl>.

<https://www.zeeuwsarchief.nl/beeldbank-kapelle-online>.

Archief Nederlandse Hervormde Kerk Kapelle (AKK), inventarisnummer 17, notulen kerkvoogden 1895.

Ibid., bestek en voorwaarden kerkrestauratie 1896.

Archief Hervormde Gemeente te Biezelinge, bestek en voorwaarden 1907.

Archief Hervormde Gemeente te Wemeldinge (AHW), toegangsnr. 215.1, inventarisnummer 107, bestek en voorwaarden 1897.

Kranten en tijdschriften (de meeste kranten te raadplegen via Delpher)

Advertentiën, aankondigingen en verschillende berigten van Amsterdam

Algemeen Dagblad

Algemeen Dagblad van Nederlandsch-Indië

Algemeen Handelsblad (AH)

Amstelveens weekblad

De Amsterdammer: dagblad voor Nederland

Antiek

Architectura <https://tresor.tudelft.nl>.

Arnhemsche Courant

Bataviaasch Nieuwsblad

Binnenhof

Binnenstad

Bouwkundige bijdragen <https://tresor.tudelft.nl>.

Bouwkundig tijdschrift <https://tresor.tudelft.nl>.

Bouwkundig weekblad <http://tresor.tudelft.nl> (BW)

Bouwbedrijf

Bouwwereld

Bredasche Courant

Bulletin Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België

Bulletin KNOB <https://knob.nl/bulletin/>

Bulletin Stichting Oude Zeeuwse Kerken

Cachet

Collect

Dagblad van Zuid-Holland en 's Gravenhage

DIEP

Dordtsche Courant

Delftsche Courant

Dietsche Warande

Eigen Haard

Elseviers Geïllustreerd Maandschrift <http://maandschrift.elsevierweekblad.nl/>

Gazette d'Amsterdam

Geïllustreerd Schildersblad gewijd aan de belangen van huis- en decoratieschilder

De Gooi- en Eemlander

's Gravenhaagsche courant

De Grondwet

Groninger Courant

Heemschut

Hengelose Courant

Holland-America Line Monthly

De Hollandsche Revue

De Huis- en Decoratieschilder

Het Huis

Het Huis Oud & Nieuw

De Ingenieur

De Indische Courant

International Marine Engineering

Java-bode

Journal-Manuel de Peintures appliquées a la décoration des monuments, appartements, magasins, etc. bois, marbres, lettres, attributs, imitation de moulures, etc., Paris 1849-1906.

Kunstkroniek

Leeuwarder Courant

Leids Dagblad <http://leiden.courant.nu>.

Leydse Courant

De Locomotief

Maandblad Beeldende Kunst

Maandblad Kunst en Nijverheid

Merwepost

Middelburgsche Courant

Monumenten

Nederlandsche Staatscourant

De Nieuwe Amsterdammer

Nieuw Israëlitisch Weekblad

Nieuwe Tilburgsche courant

Het Nieuws van den Dag voor Nederlandsch-Indië

Nieuwe Rotterdamsche Courant (NRC)

Nieuw Amsterdamsch Handels- Effectenblad

Nieuwe Tilburgsche Courant

Nieuws van den Dag

Nieuwsblad van het Noorden

De Noord-Brabanter: staat- en letterkundig dagblad

Ons Rotterdam

Onze Gids: Geïllustreerd vakblad voor de den behanger, stoffeerder en meubelfabrikant

Op de Rails

De Opmerker <https://tresor.tudelft.nl>.

Opregte Haarlemsche Courant

Le Panthéon de l' Industrie

Preanger bode

Provinciale Drentsche en Asscher Courant
Provinciale Geldersche en Nijmeegsche Courant
Provinciale en Noordbrabantsche en 's Hertogenbossche Courant
Provinciale Overijsselsche en Zwolsche courant
RKD Bulletin
Rotterdamsch Nieuwsblad (RN)
Rotterdamsche Courant
Schiedamsche Courant (via HG)
The Shipbuilder
De Sluitsteen
Stadsarcheologie
Stadsblad (Utrecht)
De Standaard
De Tijd
Tijdschrift van de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid
Tijdschrift van de Vereeniging 'Het Nederlandsche Zeewezen'
Tilburgsche Courant
Twents Dagblad
Utrechts provinciaal en stedelijk dagblad: algemeen advertentieblad
Utrechtsche Courant
Het Vaderland
De Vaderlander
Venloosch Nieuwsblad
Venloosch Weekblad
Venloosche Courant
Het Volk
Vlaanderen
Voorwaarts
Weekblad van Tilburg
De Wekker; weekblad voor onderwijs en schoolwezen
Wendingen via <http://tresor.tudelft.nl>
De Zee, tijdschrift gewijd aan de belangen der Nederlandsche stoom- en zeilvaart
De Zeeuw
Zuid-Willemsvaart

Geraadpleegde literatuur

A

- Adema Zijlstra, A., *Het Kurhaus van badhuis tot levend monument*, Den Haag 1979.
- Adolph, A.K., 'Enkele observaties over licht en kleur naar aanleiding van de restauratie van de 'Burcht', in: *Jaarverslag 2010 Vereniging Hendrick de Keyser*, Amsterdam 2011, p. 68-83.
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/79018>.
- Albach, B., *Het huis op het plein*, Amsterdam 1957.
- Allan & Co., *Uitg. ter herinnering aan het bezoek van H.M. Koningin Wilhelmina en Z.K.H. Prins Hendrik aan de Koninklijke Nederlandsche stoommeubelfabriek en de fabriek van rollend materiëel der firma Allan & Co.*, Rotterdam 1908.
- Allard, C., *Neerlands Veldpracht, of 't lusthof gesticht door Z.B.M. Willem III op 't Loo toebehorende aan Willem Friso, Prs. Van Nassau Stadhouder van Vriesland etc. Met de voornaamste prenten daarin begrepen*. Amsterdam 1702.
- Allgemeine Deutsche Biographie, herausgegeben von der Historischen Kommission bei der Bayerischen Akademie der Wissenschaften*, (1903), 47 S. 144–153, geraadpleegd via <https://www.deutsche-biographie.de/sfz15520.html>.
- Allgemeines Künstlerlexikon: die bildenden Künstler aller Zeiten und Völker* [Saur], 61, München 2009.
- Andela, M., *De Geldersche Toren. Landgoed aan de IJssel*, Zutphen 2008.
- Aubry F., *Horta. De belangrijkste huizen in Brussel*, Brussel 2013.
- Auslander, L., *Taste and Power. Furnishing Modern France*, London 1996.

B

- Baaij, H. en J. Oudenaarden, *Monumenten uit Rotterdam*, Rotterdam, 1992.
- Baalman, D., 'Nederlands eerste hoogleraar bouwkunde: Eugen Gugel', in: *De Sluisteen*, (1991), 2/3, p. 50/51.
- Baarsen, R. (e.a.), *'De Lelijke Tijd'. Pronkstukken van Nederlandse interieurkunst 1835-1895*, Amsterdam, 1995.
- Baarsen, R., *Rococo in Nederland*, Zwolle 2002.
- Bakker, S. *Het Huis Barnaart te Haarlem*, Haarlem 1991.
- Bank, J.Th.M., 'Exempla virtutis. Een negentiende-eeuwse interpretatie van vaderlandse geschiedenis en kunst in het Rijksmuseum in Amsterdam', in: *Leidschrift. Historisch Tijdschrift* 8 (1992), 2.
- Bank, J. & M. van Buuren, *1900. Hoogtij van burgerlijke cultuur*, Den Haag 2000.
- Bax, M., 'Het Sfeeren' systeem 1898-1900. Berlage, Van den Bosch, De Groot, Lauweriks en Walenkamp', *Jong Holland* (1990) 4, p. 17-29.
- Beard, M., *Pompeii. Het dagelijks leven in een Romeinse stad*, Amsterdam 2010 (4^e dr.).
- Becker, J., 'Ons Rijksmuseum wordt een tempel': zur Ikonographie des Amsterdamer Rijksmuseum', in: *Kunsthistorisch Jaarboek 1984* (35), Weesp 1985.
- Bedaux, J., 'George Sturm en het topstukken-beleid van de gemeente Den Haag. Verwikkelingen rond een negentiende-eeuws plafondstuk', in: *Jong Holland*, 2 (1992) 8, p. 4-5.
- Bénézit, E., *Dictionnaire des peintres, sculpteurs. Dessinateurs et graveurs*, Paris 1976.
- Berden, J.W.H., *De Kunstnijverheid. Hand- en studieboekje tevens vademecum voor bezoekers van musea en tentoonstellingen. Naar Dr. Bruno Bücher's 'Kunst im Handwerk'*, Haarlem 1910 (4e dr.).
- Berends, L., *Rozen en tomaten: De Amsterdamse Schouwburg 1894-1994*, Amsterdam 1994.
- Berens, E.M., *W.N. Rose 1801-1877. Stedenbouw, civiele techniek en architectuur*, Rotterdam 2001.
- Berens H. (e.a.), *P.J.H. Cuypers (1827-1921). Het complete werk*, Rotterdam 2007.
- Berg, H.M. van den, 'Het huis Laarwoud te Zuidlaren', in: *KNOB-Bulletin*, 1960.
- Berg, T.J. van den, *Schouwburg aan Huis*, Amsterdam 2002.

- Bergmans, A. & E. Koldewij, 'Geheim van het Binnenhof ontrafeld', in: *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*, (2010), 3, p. 30-31.
- Bergmans, A., *Zorg geboden? Neostijlen in de negentiende eeuw. Handelingen van het tweede Vlaams-Nederlands restauratiesymposium Enschede 3-4 september 1999*, Leuven 2002.
- Bergmans, A., *Antoine Plateau (1759-1815), een uitmuntend decoratieschilder*, 2010, p. 4. Via: www.vioe.be/blog/antoine-plateau-1759-1815-een-uitmuntend-decoratieschilder/.
- Bergvelt, E. (e.a.), *Van neorenaissance tot postmodernisme. Honderdvijfentwintig jaar Nederlandse interieurs*, Rotterdam 1996.
- Berlage, H.P., 'Bouwkunst en impressionisme', in: *Architectura*, 23/06/1894.
- Berlage Wzn., H.P., 'VII Slotvoordracht, samenvatting', in: *Zeven voordrachten over bouwkunst gehouden vanwege 't Genootschap Architectura et Amicitia*, Amsterdam 1908.
- Berlage, H.P., *Italiaanse reisherinneringen*, Rotterdam 2010.
- Beselaere, W. van, *Jakob Smits*, Kasterlee, 1976.
- 'Beschilderde meubels in Nederland', in: *Antiek* 2 (1967) 8, p. 364-365.
- 'De betekenis van het schildersvak in onze dagen', in: *Geïllustreerd Schildersblad*, 14/06/1899, p. 2 en 3.
- Bibliotheek voor de Moderne Hollandsche Architectuur*, J. Verheul Dzn., Bussum, 1916-1917.
- Ibid., Jac. Van Gils.
- Ibid., J.P. Stok Wzn.
- Ibid., Joh. Mutters Jr.
- Ibid., G. van Arkel.
- Biesboer, P., *Decoraties muziekpaviljoen Welgelegen*, Haarlem 1989.
- Bij Koninklijke Beschikking Hofleverancier*, Rijswijk 1991.
- Bijdragen geschiedenis van het bisdom Haarlem*, Haarlem 1876.
- Biografisch Woordenboek van Nederland*, te raadplegen via: <http://resources.huygens.knaw.nl>.
- Blaauw, S. de, 'Een negentiende eeuws Magister Operum: Pierre Cuypers en de bouwkunst van de middeleeuwen', in: *Excursiones mediaevales/ opstellen aangeboden aan A. G. Jongkees*. Groningen 1979, p. 12-38.
- Blasson des Pierres, 'La manufacture de meubles de style, miroiterie, peinture décorative en décoration d'ameublements C.H. Eckhart, à Rotterdam, *Le Panthéon de l'industrie*, Paris 1891.
- Blasson des Pierres, 'La fabrique royale Néerlandaise de meubles en tous genres Maison Allan et Co., à Rotterdam (Pays-Bas)', in: *Le Panthéon de l'industrie*, Paris 1891.
- Blok, P.J., (e.a.), *Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek*, Leiden 1911.
- Blom, A. van der e.a., *Nederlandse schilderkunst tussen detail en grandeur*, Alphen aan de Rijn 1997.
- Boddaert, J., *Roterodamum: architectuur van vroeger in het Rotterdam van nu*, Rotterdam, 1991.
- Boer, J.W. de, *Van vernis-stokerij op aarden grond tot modern chemisch bedrijf*, Rotterdam 1952.
- Boddaert, J., 'Westzeedijk 102', in: *Roterodamum: architectuur van vroeger in het Rotterdam van nu*, 17, Rotterdam, 1991.
- Boer, A. den, *The decorations of the lost Rotterdam Hofplein railway station. Dutch concrete and Art Nouveau*, p. 1-17, te raadplegen via <http://retours.eu/en/08-decorations-hofplein-station-rotterdam/#>.
- Boer, G.J. de, *125 jaar Holland-Amerika Lijn 1873-1998*, Alkmaar 1998.
- Boer, M.G. de, *De Holland-Amerika Lijn 1873-1923*, Rotterdam 1923.
- Boer, P. den, *Het hujs int noorteijnde. Het Koninklijk Paleis Noordeinde historisch gezien*, Amsterdam 1986.
- Bogaard, C.G. en M. van Vlierden, *Huismusea in Nederland*, Zwolle 1907.
- Bogtman, W., *Nederlandsche glasschilders*, Amsterdam 1947, p. 62.
- Boidi Sassone, A. (e.a.), *Furniture from Rococo to Art Deco*, 2000 Cologne.
- Bois, M. de, *Chris Lebeau 1878-1945*, Haarlem 1987.
- Bois, M. de (red.), *C.A. Lion Cachet 1864-1954*, Assen, 1994.

- Bois, M. de, (samenstelling), *Symbolisme in Nederland 1890-1935*, Zwolle 2004.
- Boogman, J.C. (e.a.), 'Teyler'1778-1978. *Studies en bijdragen over Teylers Stichting naar aanleiding van het tweede eeuwfeest*, Haarlem 1978.
- Boot C. en M. van der Heijden, 'Gemeenschapskunst', in: *Kunstenaren der idee. Symbolistische tendenzen in Nederland ca. 1880-1930*, Den Haag 1978, p. 36-47, te raadplegen via: <http://www.dbnl.org>.
- Bosch, E. van den, *La vie et l'oeuvre de Jakob Smits*, Antwerpen 1930.
- Bosma, K. (e.a.), *Bouwen in Nederland 600-2000*, Amsterdam 2007.
- Boven, M. van (e.a.), *Noordbrabants Museum. Bezoekersgids*, 's-Hertogenbosch 1987.
- Bouman, P. & P. Broers, *Teylers 'Boek- en Konstzael': de bouwgeschiedenis van het oudste museum van Nederland*, Den Haag, 1988.
- Bouwhistorische documentatie en waardebeoordeling 's Gravenhage Herengracht 19/19a*, Rijksgebouwendienst, Den Haag 1986, p. 11.
- Braat, J. e.a. (red.), *Honderd jaar Rijks Museum 1885-1986*, Amsterdam 1985
- Bral, G. (e.a.), 'Restauratie muurschilderingen: ontwerp', in: *Stadsarcheologie*, 2, (1978), p. 8-13.
- Branding, E., 'Driehoeken bij ontwerpen van ornament, door J.H. en J.M. de Groot', *Architectura* 4 (1896), p. 184.
- Brasem, W.A. & O. Meeter, *In Haastrecht staat een huis...Museum Bisdom van Vliet*, Den Haag 1979.
- Breedveldt Boer, I., *Interieurstijlen. Een gids bij het bekijken van de belangrijkste in ons land voorkomende interieurstijlen*, Amsterdam, 1991.
- Breedveldt Boer, I.M., *Plafonds in Nederland 1300-1800*, Den Haag 1991.
- Brentjens, Y., *Dwalen door het Paradijs. G.W. Dijsselhof (1866-1924)*, Zwolle 2002.
- Brentjens, Y., *K.P.C. de Bazel (1869-1923). Ontwerpen voor het interieur*, Zwolle 2006.
- Brentjens, Y., *Rozenburg. Plaatje uit Haagse kringen*, Den Haag 2007.
- Brentjens, Y., *Rechte stoelen, rechtschapen burgers. Wonen volgens 't Binnenhuis (1900-1929)*, Amsterdam 2011.
- Breugel, G. van (e.a.), Moderne heraldiek, in: *Genealogie* 14 (2008), p. 130-133.
- Brinckmann, V. e.a., *Kleur! Bij Grieken en Etrusken*, Zwolle 2006.
- Brinkman, E., *De Branding 1917-1926*, Rotterdam, 1991.
- Broeders, J.M.H., *Oosterhout in oude ansichten*, Zaltbommel, 1969.
- Broek, C. van den, *Johan Thorn Prikker. De Jugendstil voorbij*, Rotterdam 2010.
- Brom, G., *Herleving van de kerkelijke kunst in katholiek Nederland*, Leiden 1933.
- Brown Price, A., *Pierre Puvis de Chavannes*, Amsterdam 1994.
- Brugerolles, E. (direction), *Paul Baudry dessinateur. Carnets d'études* 10, Paris 2008.
- Bruggeman, J., *Onderwijs in meervoud. De voorgangers van de Hogeschool Rotterdam & Omstreken in historisch perspectief*, Rotterdam 1993.
- Brugmans, I.J., *De arbeidende klasse in Nederland in de 19e eeuw 1813-1870*, Utrecht 1978 (11e druk).
- Brusse, M.J., *The new palatial steamers of the Royal Holland Lloyd*, Rotterdam 1913.
- Brusse, M.J., *Gelria-Tubantia. Koninklijke Hollandsche Lloyd*, Rotterdam 1914.
- Bruijn, C.M. de, 'Simon van Gijn 1836-1922, uit: *Leven met het verleden. Honderd jaar Oud-Dordrecht*, Hilversum, 1992.
- Bruijnen, Y. (e.a.), *De Vier Jaargetijden in de kunst van de Nederlanden 1500-1750*, Zwolle, 2003.
- Bücher, B., *De Kunstnijverheid. Hand- en studieboekje tevens vademecum voor bezoekers van musea en tentoonstellingen* Haarlem, 1910 (4^e Herz. Druk).
- Buijtenen, M.P. van, 'Frieslands elfde stede, tweemaal Hindeloopen', in: *Antiek* 3 (1968).
- Bulthuis, P. *Het Heerenhuis in het Park*, Rotterdam 1997.
- Bulthuis, P., *De restauratie van de Rotterdamse koopmanshuizen Rechter Rottekade 405-417*, Rotterdam 2007.
- Bunt, W. van de, *Het Slot van Zeist, heden en historie*, Zeist 1969.
- Burg, P. van der, *Handboek voor de schilder. De Hout- en Marmernaboetsing zoals die wordt geleerd*

op de schildersschool van P. van der Burg, Leiden 1882 (tweede druk),
Burkom, F. van (e.a.), *Leven in toen; vier eeuwen Nederlands interieur in beeld*, Zwolle 2001.
Buvelot, Q., *Mauritshuis. The Building*, Zwolle 2014.

C

- Cadetten-Almanak voor 1908*, Breda 1908.
Calloway, S., *ART DECO. Interior and panel designs*, London 1987.
Callu, A., *Accrochage Dessiner pour le Prince Napoléon: la Maison Pompéienne d'Alfred Normand (1822-1909)*, 2012, geraadpleegd via: <https://dessins.hypotheses.org/343> .
Caluyn, J., *Een schilder en de geschiedenis. Henri Leys (1815-1869), zijn historische schilderkunst en zijn faam*, scriptie (Licentiaat in de Geschiedenis), KU Leuven 2000.
Capelleveen, R. van. *Hermanus van Brussel (1763-1815)*, 2004, te raadplegen via: www.CultuurArchief.nl.
Carasso-Kok, M., 'Tjerk Reijenga (1858-1929), decoratieschilder', in: *Amstelodamum*, Amsterdam 2016, p. 40-76.
Catalani, G., 'Antieke waaiers II', in: *Antiek* 2 (1967) 5, p. 226-230.
Catalogus: tentoonstelling der werken van Privat Livemont, Haarlem 1904.
Catalogus schilderijen, aquarellen, teekeningen en etsen van Jakob Smits, Rotterdam 1856 (sic)- 1928 Mol, Museum Boymans, Rotterdam 1937.
Champeaux, A. de, *Histoire de la Peinture Decorative*, Paris 1890.
Child, Th., 'Lacquer and Vernis Martin', in: *The Decorator and Furnisher*, Vol. 9, 1886, p. 21.
Cleverens, R., *De Koningsvleugel. Geschiedenis van de particuliere appartementen in het Paleis Noord-einde een reconstructie*, Hilversum, 2001.
Cleverens, R., *Paleis Lange Voorhout*, Amsterdam, 1994.
Cocheret, Ch. A. (e.a.), *Rotterdamers over Rotterdam. Herinneringen aan een verdwenen stad*, Rotterdam, 1946.
Coignard, J. *Guide to the museum of decorative arts Paris*, Paris 2006.
Colette, V., 'Weelderige binnenordonnantie kasteel oud-Wassenaar toe aan herstel', in: *Heemschut*, april 1997, p. 5.
Comment, B., *Das Panorama: Die Geschichte einer vergessenen Kunst*, 2000.
Comte, A. le, 'De versiering van onze woning door J.B. Kam', *Bouwkundig Weekblad*, 01/01/1887, p. 4-5.
Constans C. & X. Salmon (Ed.), *Splendors of Versailles*, Jackson-Mississippi 1998.
Conte Corti, E.C., *Pompeii en Herculaneum. Hun ondergang en herrijzenis*, Utrecht 1957.
Coolen, L.J., 'Schilderwerk in de kerk van Zesgehuchten', in: *Heemkronyk* 20, nr.2, p. 61.
Cornelis, A., *Dromen tussen Europa en de VS: een cultuurhistorische studie van 100 jaar luxe-vervoer aan boord van transatlantische schepen (1840-1940)*, proefschrift RU Leiden, 1993.
Couwenbergh, M. (Samenst.), *Het Rotterdam van August Willem van Voorden (1881-1921). Werkpaarden en dienstmeiden*, Venlo 2006.
Crane, W., *The claims of Decorative Art*, London 1892.
Crewe, S., *Blackwell. The Arts & Crafts House. Guidebook*, Bowness-on-Windermere 2017.
Croft Murray, E., *Decorative Painting in England 1537-1837*, London 1962-1970, te raadplegen via: <http://artworld.york.ac.uk>.
Crols, R.J.A., 'De villa Dennenheuvel te Ubbergen van Oscar en Henri Leeuw', in: *De woonstede door de eeuwen heen: tijdschrift Koninklijke Vereniging der Historische Woonsteden van België*, 1989, p. 14-27.
Crijns, B., 'Carré's oudste interieur. Uniek circustheater wordt gerestaureerd', in: *'Ons Amsterdam'*, 2004, 1, te raadplegen via: www.onsamsterdam.nl.
Crijns, B., 'Geld voor de oertijd. Crowdfunding voor dinosaurussen uit 1926', in: *Tijdschrift van de*

Rijks-dienst voor Cultureel Erfgoed, 2015, 3, p. 8-9.

Cuypers, P.J.H., 'Het landgoed Uytenbosch te Baarn', *Bouwkundig Tijdschrift*, dl. XI, deel 37 der Bouwkundige Bijdragen, Amsterdam 1891, p. 6.

D

Daalder, R. (e.a.), *Een paleis in Rotterdam: historische verzamelingen in het Schielandhuis*, Rotterdam, 1986.

Dael, P.C.J. van, 'De beschildering van De Krijtberg in Amsterdam, in: *Bulletin KNOB*', 91 (1992), p. 117-120.

Dalen, L. van, *Kleurhistorisch onderzoek naar de afwerklagen in het interieur van de tuinkamer van het Museum Willet-Holthuysen aan de Herengracht te Amsterdam*, UVA, Amsterdam 2012.

De Decoratieschilder: keur van voorbeelden voor kerk-, wand-, en plafondbeschildering Leiden 1901.

Daly, M.C., *Motifs Historiques; D'architecture et de sculpture d'ornement. (Deuxième série) Decorations Interieures, empruntées à des édifices Français; Du Commencement de la Renaissance à la Fin de Louis XVI*, Paris 1869, te raadplegen via: <https://archive.org/details/motifshistorique01daly/page/n3>.

M.C. Daly, *L'Architecture Privée aux XIXme siècle. Decorations Interieures*. Paris 1877, via <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k97808860/f64.image.textelimage>.

Daly, M.C., *Interior Design Motifs of the 19th century*, NY 1988, plate 25 (herdruk van het origineel uit 1877).

Dam, R. van, *Hall – Kerk en Kerkhof van de Hervormde Kerk*, 2009, in: www.dodenakkers.nl.

'Die dekorations-malerei von heute', *Innendekoration* 1905/0202, te raadplegen via: <https://www.ub.uni-heidelberg.de/helios/fachinfo/www/kunst/digilit/artjournals/innendeko.html>.

Delvigne, R., 'Dekorative Vorbilder: Een tijdschrift voor sierkunst rond 1900', in: *Boekenpost* 124 (maart/april 2013), p. 40-42.

Delvigne, R. & J.J. Heij, 'Rehabilitation for George Sturm', in: *The Rijksmuseum Bulletin*, 2013-1.

Delvigne, R., 'Een wezenlijk talent en veel smaak, Jakob Smits tussen de Nederlandse adel', *Jakob Smits*, no. 1, maart 2015.

Delvigne, R. & J.J. Heij, *In de schaduw van Cuypers. George Sturm (1855-1923), monumentaal decorator*, Amersfoort 2017.

Dendermonde, M., *Kunstmin, liefde en dood in Dordrecht*, Baarn, 1990.

Denslagen, W., *Gouda*, Zeist 2001, geraadpleegd via: www.dbnl.org.

Dietsche Warande. Nieuwe reeks. Deel 5. C.L. van Langenhuysen, Amsterdam 1886, via www.dbnl.org.

Didier, M., 'Op het spoor van de wereldbouwers', *Origine* (6), 1999, via: <http://www.tijdruimte.nl/artikelen/esoterie/Vrijmetselarij.htm>.

Dirven, R. & P. van der Pol, *Bart Klunne (1875-1924), kunstenaar tussen idealen en realiteit. Jaarboek van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Stad en Land van Breda "De Oranjeboom"*, Breda 1996.

Dirven, R. (Red.), *Schilders van Dongen*. Schiedam 2008.

Dissel, A.J. van, 'Natuurlijk en fiks gepenseeld'; het werk van de Middelburgse decoratieschilder Jacobus Vonk', in: *Leids Kunsthistorisch Jaarboek 1985*, Delft 1987, p. 309.

Documentatie van Beeldende Kunst in Noord-Holland, www.artindex.nl.

Dolder-De Wit, H. van, *Gluren bij de bureu. Monumentale interieurs in Gouda*, Gouda 2001.

Doorn, M. van, *Clingendael, het huis, de tuinen, de bewoners*, Den Haag, 1982.

Driel, P. van, *De Nicolaaskerk*, Amsterdam 2006.

Dröge, J.F., *Pieterskerkgracht 9. Bouw- en bewoningsgeschiedenis*, Leiden 1982.

Dröge, J.F., *Paleis Het Loo Apeldoorn. Deel 1 Algemeen. Bouwhistorisch onderzoek*, Leiden 2015.

Ibid., *Deel II Corps de Logis*, Leiden 2015.

Ibid., *Deel III Paviljoens*, Leiden 2015.

Drossaers, S.W.A. (e.a.), *Inventaris van de inboedels van de verblijven van de Oranjes en daarmee gelijk te stellen stukken 1567-1793, 1974-1976*, te raadplegen via: www.historici.nl.

Duivesteijn, J., *Sprekende muren die verstommen. De geschilderde muurreclames in Den Haag*, VOM-reeks 1, Den Haag 1991.

Duinen, H.A. van, *Rozetten, 15^e eeuw. Grote Kerk Dordrecht*, Krabbendijke 1987.

Duinen, H.A. van, *De Grote of Onze-Lieve-Vrouwekerk Dordrecht-Holland*, Dordrecht 2012.

Duinen, H.A. van & C. Esseboom, 'Een leven lang restaureren', in: *Jaarboek 2005*, Historische Vereniging Oud-Dordrecht, Dordrecht 2005, p. 158-159.

Dumas, Ch, *Waar Hagenaars kerken. Geschiedenis van de Haagse kerken gebouwd voor 1900*, 's Gravenhage 1983, p. 247.

Dumas, Ch. (Red.), *In helder licht Abraham en Jacob van Strij*, Zwolle 2000.

Dumas, Ch. (Red.), *Een koninklijk paleis. Aert Schouman en de verbeelding van de natuur*, Zwolle 2017, p.73-77.

Dütthorn, P. *Statistisches Jahrbuch Leipzig 2014*, Leipzig 2014.

Dijkstal, R.E., *Een halve eeuw Rotterdamsch Studentencorps; lustrumboek 1913-1963*, Rotterdam, 1963, p. 56.

E

Eijnden, R. van & A. van der Willigen, *Geschiedenis der Vaderlandsche Schilderkunst sedert de helft der XVIII eeuw*, Haarlem 1840.

Eikema Hommes, M. van e.a., *De Oranjezaal in Huis ten Bosch: Een zaal uit loutere liefde*, Amersfoort, 2013.

Eikema Hommes, M. van, 'Een magistrale stralende zon', in: *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed* 6 (2014) 1, p. 5-6.

Eikema Hommes, M. van, 'Terug naar 1718. De Gouden Zaal van het Mauritshuis', in: *Tijdschrift van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed*, nr. 3, 2016, p. 16-17.

Ekkart, R. E.O. & T. Martin, 'De 19^e-eeuwse museuminrichting van het Rijksmuseum Meermann-Westreenianum'. *Uit: Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek*, 1980.

Ekonomides e.a., *Uitgave ter gelegenheid van de tentoonstelling Jakob Smits (1855-1928)*, Brussel 2005.

Elger, D., *Expressionisme. Een revolutie in de Duitse kunst*, Hedel 1998.

Eliëns, T.M., *Kunst. Nijverheid. Kunstnijverheid. De nationale nijverheidstentoonstellingen als spiegel van de Nederlandse kunstnijverheid in de negentiende eeuw*, Zutphen, 1990.

Eliëns, T.M., 'De 'Vereeniging voor Vak en Kunst' als bakermat van de 'Vereeniging Oud-Dordrecht'. *Uit: Leven met het verleden: gedenkboek honderd jaar 'Oud-Dordrecht'*, Hilversum, 1992.

Eliëns, T.M., (e.a.), *Kunstnijverheid in Nederland 1880-1940*, Bussum 1997.

Eliëns, T.M., *H.P. Berlage, ontwerpen voor het interieur*, Zwolle 1998.

Eliëns, T.M., 'Interieurportretten. De visuele verbeelding van het interieur in de negentiende-eeuw', in: *Jaarboek Cuypersgenootschap 2000*, Rotterdam 2000, p. 34-35.

Eliëns, T.M. & A. J. van Scherpenzeel, *Koninklijk goedgekeurd. Horrix en Mutters. Twee Haagse meubelfabrikanten*, Den Haag 2010.

Epen, D.G., *Nederland's Patriciaat*, 1910.

Erenstein, R.L., (red.), *Een theatergeschiedenis der Nederlanden. Tien eeuwen drama en theater in Nederland en Vlaanderen*, Amsterdam 1996.

Everdingen, L. van, *Het Loo. De Oranjes en de jacht*, 1984.

Everdingen-Meijer, L.R.M. van, *Het Loo van paleis tot museum. Halfjaarlijks rapport over de restauratie en verbouwing*, Apeldoorn, 1980 (6^e afl.).

Evers, G.A., 'Paushuize te Utrecht', in: *Huis Oud en Nieuw*, 1915, p. 280.

Everts, H.J.M., *Onze kerken, Over kerkgebouw, kerkgemeubelte, kerkgereide, kerkversiering enz.; Met een aanhangsel over de kleeding en onderscheidingsteekenen van kerkelijke waardigheidsbekleeders*, Roermond 1887.

Eyth (u. F.S. Meyer), *Das Malerbuch. Die Dekorationsmalerei mit besonderer berücksichtigung der kunstgewerblichen Seite*, Leipzig 1899.

Eyth, K., *Das Farbige Malerbuch*, Leipzig 1901.

F

Falke, J. von, *Art in the House. Historical, critical and aesthetical studies on the decoration and furnishing of the dwelling*, Boston 1879 (authorized American edition of 'Die Kunst im Hause).

Fasseur, C., *Wilhelmina. De jonge koningin*, Amsterdam, 1998.

Filippo, W.G., *Lexicon of the Belgian Romantic Painters*, Antwerpen 1981.

Finance, L. de, *De Sainte-Chapelle. Palais de la Cité*, Paris 2002.

Fletcher Little, N., *American Decorative Wall Painting 1700-1850*, New York 1972 (New Enlarged Edition).

Freling, W. V. J., *Stucwerk in het Nederlandse woonhuis uit de 17e en 18e eeuw. Een onderzoek naar het materiaalgebruik, de vormgeving en verspreiding van stucwerk uit de 17e en 18e eeuw in het Nederlandse woonhuis*, Leeuwarden 1996 (gewijzigde druk).

Fock, C.W. (red.), *Het Nederlandse interieur in beeld 1600-1900*, Zwolle, 2001.

Forment, B., 'De historische repertoiredecors in de Kortrijkse Stadsschouwburg (1914-20)', in: *Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring van Kortrijk. Handelingen*, 74, 2009, p. 52.

Forment, B., 'In kleur en op ware grootte: de operadecors van Albert Dubosq', in: Francis Maes & Piet de Volder (Red.), *Opera: achter de schermen van de emotie*, Tiel 2011, p. 229.

Fruitema, E.J., & P.A. Zoetmulder, *Het panorama fenomeen. Panorama Mesdag 1881-1981*, Den Haag 1981.

Fuga, A., *Materialen en technieken*, Gent 2006 (Nederlandse ed.).

G

Gans, L., *Nieuwe Kunst Rond 1900. De Nederlandse bijdrage tot de Art Nouveau. Decoratieve kunst, kunst-nijverheid en architectuur omstreeks 1900*, Utrecht 1960.

Garnier, N. & M. Hayot, *Les Singeries du château de Chantilly*, 2013.

Gay, P., *Het modernisme. De schok der vernieuwing*, Amsterdam 2007.

Gearin, Jeanne, 'Painted Floorcloths: An Historical Perspective', via: www.gracewooddesign.com.

Gerdeil, O., 'Quelques artistes Hollandais', in: *L'Art Décoratif*, no. 21, Juin 1900, p. 116, via: http://digi.ub.uniheidelberg.de/diglit/art_decoratif1900_1901/0092/image.

Gerdeil, O., 'La Hollande a l'exposition universelle', in: *L'Art Décoratif*, numero 26, Novembre 1900, p. 72.

Gerlagh, B., 'Ed. Cuypers architect', doctoraalscriptie UVA, Amsterdam 1979.

Gerlagh, B. (e.a.), *Egbert van Driest 1745-1818*, Zwolle 1995.

Gerlagh, B., 'Eduard Cuypers en Amsterdam, de eerste vijftientig jaren', in: *Amstelodamum*, Amsterdam 2007, p. 136-137 en p. 184, noot 7.

Gerritsen, A. (Red.), *Iets grootsch & buitengewoons. 150 jaar Rotterdamse Diergaarde*, Rotterdam 2007.

Giersbergen, W. van, 'De kunst is geheel en al bijzaak'. *De moeizame carrière van C.C. Huijsmans (1810-1886) tekenmeester in Brabant*, Tilburg 2003.

Giersbergen, W. van, 'De galerij der Rotterdamse artiesten', in: *Rotterdams Jaarboekje 2002*, Rotterdam 2002, p. 298.

Giersbergen, W. van, *Rotterdamse meesters. Twee eeuwen kunstacademie in Rotterdam 1773-1998*, Leiden 2012.

- Giersbergen, W. van, *Op zoek naar werk. De productieve kunstenaarsfamilies Hauck-Bakker-Van de Laar in Rotterdam 1770-1920*, Rotterdam 2018.
- Glaser, G., *Leipzig. Dekorative Wandmalerei in Bürgerhäusern*, Berlin 2000.
- Glavimans, A., *J.H. van Mastenbroek*, Rotterdam 1946.
- Godon, J., *Painted Tapestry and its application to interior decoration. Practical lessons in tapestry painting with liquid colour*, London 1879.
- Goedebure, H., 'De Nederlandse hervormde kerk te Baarland', in: *Bulletin Stichting Oude Zeeuwse Kerken*, nr. 40 april 1998. p. 6-8.
- Gompel, F.van (e.a.), *Jacob Smits: een portret*, Mol 1988.
- Gompel, F. van & W. Thijs, 'Grand Tour – Brieven van Jakob Smits aan Richard Bisschop 1878-1911' in: *Jakob Smits*, sept. 2005 (no. 1), dec. 2005 (no. 4) en mrt. 2006 (no. 1).
- Goossens, E.J., *Het Amsterdamse Paleis. Schat van beitel en penseel*, Zwolle 2010.
- Goossens, J., *Tuschinski – droom, legende en werkelijkheid. De geschiedenis van het theater*, Den Haag 2002.
- Gorissen, Th.M., *Maarten Maartens en het Maarten Maartenshuis*, Doorn 1992.
- Gorter, P. & M. Bax, 'Vondelstraat 29. Betsie Repelius en haar opdrachten aan Joseph Cuypers en Piet Mondriaan', *Jaarboek Amstelodamum 98 (2006)*, p. 106-131.
- Gout, M., *Symboliek in kathedraalbouw*, Rotterdam 2012 (3e herziene druk).
- Grand escalier du Chateau de Versailles ordonné et peint par Charles le Brun Ecuyer premier Peintre du Roy. Consacré à la memoire de Louis le Grand*, Paris, via: <http://gallica.bnf.fr>.
- Graves, R., *Griekse mythen*, Houten, 1999 (3e druk).
- Greer, J.E., 'Johan Thorn Prikker's Mural for De Eumaeus: Community Art, Mysticism, and the Socio-Religious Role of the Dutch Artist/Designer', in: *Nineteenth-Century Art Worldwide, a journal of nineteenth-century visual culture*, Volume 11, Issue 1 Spring 2012, p. 25. Te raadplegen via: <http://www.19thc-artworldwide.org/spring12/greer-on-johan-thorn-prikkers-mural-for-de-zeemeeuw-community-art-mysticism-and-the-socio-religious-role-of-the-dutch-artistdesigner>.
- Grever, T., *Museum van Loon. Een extera fraay huis*, Zwolle 2010.
- Jaarboek*, Delft 1987.
- Groening-Hazenberg, J. van (e.a.), *de Tuin van Museum De Buitenplaats te Eelde*, Eelde 2008.
- Groninger Boegbeeld (14) Hermannus Collenius, kunstschilder*. Info te raadplegen via: www.hetverhaalvangroningen.nl.
- Groom, G., *Beyond the easel. Decorative painting by Bonnard, Vuillard, Denis and Roussel, 1890-1930*, New York 2001.
- Groot, J.M. de & J.J. Heij, *Dordrecht in voor- en tegenspoed. De wandschilderingen van Reinier Kennedy in het Raadhuis te Dordrecht*, Dordrecht 1976.
- Groot, E.P. de, *Op weg naar Zuid-Amerika: de torpedering van de Tubantia*, Alkmaar, 1996.
- Groot, Edward P. de, *Varen op de oost: incidenten, rampen en nostalgie op de vaart naar Indië*, Alkmaar, 1994.
- Groot M. & I. de Roode, *De American Lunchroom in Amsterdam*, 18/07/2015 via: <http://amsterdamse-school.tumblr.com/post/126366657822/de-american-lunchroom-in-amsterdam>.
- Grund, W., *De Johan van Oldenbarnevelt. Een schip met zes levens*, Amsterdam, 1996.
- Gugel, E., 'Het kasteel Oud-Wassenaar', *Eigen Haard* 6 (1880), p. 65.
- Gugel, E.H., *Geschiedenis van de bouwstijlen in de hoofdtijdperken der architectuur*, Rotterdam, 1902 (derde druk).
- Guillot, C., *La peinture religieuse monumentale, une expression artistique emblématique du nord de la France au XIXe siècle*, jaar n.b. Via: <https://insitu.revues.org/5192>.

H

- Haak, B., 'Het portret van een Amsterdamse verzamelaars-familie uit de 18e eeuw', in: *Antiek 1* (1966)

1, p. 19-26.

Haan, A.J.M. de, 'Het huis aan de gracht'. *Uit: Die Haghe Jaarboek*, Den Haag 1974.

Haan, J. de, 'Hier ziet men uit paleizen'. *Het Groninger interieur in de zeventiende en achttiende eeuw*, Assen 2005.

Haan, Tj. De (e.a.), *Onze volkskunst*, Amsterdam 1979.

Halbertsma, M., *Charles Rochussen 1814-1894. Een veelzijdig kunstenaar*, Zwolle 1997.

Halberstma, M., *En maar altoos duurt het vitten op het nieuwe raadhuis voort... Het Rotterdamse stadshuis als representatie van Rotterdam 1912-1929, inaugurele rede 15 mei 1998*, Zwolle 1999.

Halbertsma, M. (red.), *Interbellum Rotterdam; kunst en cultuur 1918-1940*, Rotterdam 2001.

Hall, J., *Hall's geïllustreerde encyclopedie van symbolen in oosterse en westerse kunst*, Leiden 1996.

Hall, J., *Hall's Dictionary of Subjects and Symbols in Art*, London, 1989 (revised edition).

Hammacher, A.M. (e.a.), 'Jakob Smits. Een strijd van schaduw en licht', in: *Beeldende Kunst* 28 (1942) 7, p. 1.

Hall, P., *Cities in Civilization. Culture, Innovation, and Urban Order*, London 1998.

Handelingen van den Gemeenteraad van Rotterdam, officieel verslag zitting van 30 mei 1929, p. 398. *Het Haringvliet*, Schiedam 1976.

Haringvliet 98. De geschiedenis van het Haringvliet en van pand 98, Rotterdam 1999.

Harmanni, R., *Jurriaan Andriessen (1742-1819) 'behangselschilder'*, Academisch proefschrift RU Leiden 2006.

Harmanni, R., 'Het gebruik van de chromolithografie als schoorsteen- of bovendeurstuk in het Nederlandse interieur: een verkenning', in: *Leids Kunsthistorisch Jaarboek* 14, Leiden 2007.

Harmanni, R., *Jurriaan Andriessen (1742-1819). Een schoon vergezicht*, Zwolle 2009.

Harmanni, R., *Decoratieschilderingen in het pand Smelbrêge 6 te Stiens in breder perspectief*, Amsterdam 2014, p. 11 (niet in de handel).

Harmanni, R. *Mauritsweg 55 te Rotterdam. Waardestelling interieur*, onderzoek in opdracht van de gemeente Rotterdam, Rotterdam 2016 (niet in de handel).

Harmanni, R. 'De ateliernalatenschap van de familie Tengeler. Een erfenis van vijf generaties schilders, tekenaars, winkeliers, meubelmakers en behangers', in *RKD Bulletin*, (2018/1), p. 11-21.

Harmsen, J. *Allan & Co 1839-1960. Een vergeten bedrijf waarvan de producten nog dagelijks kunnen worden gezien*, Rotterdam 1917 (in eigen beheer uitgegeven).

Harris, E. *The Genius of Robert Adam*, New Haven 2001.

Harris, W., *De Lusthof Het Loo van de Koning-Stadhouder Willem III en zijn gemalin Mary II Stuart*, Den Haag, 1974 (herdruk 1699).

Haslinghuis, E.J., *De gemeente Utrecht*, Den Haag 1956, p. 98. Te raadplegen via <http://www.dbnl.org/tekst>.

Hauser, A., *Sociale geschiedenis van de kunst*, Nijmegen 1985 (vijfde druk).

Havard, H., *L'oeuvre de P.V. Galland*, Paris 1895.

Haverman, M., *Het feest achter de gordijnen. Schilders van de negentiende eeuw*, Amsterdam 1996.

Hazelhet, K. (samenstelling), *Toen schilderen nog een ambacht was*, Zwolle 1993.

Hazewinkel, H.C., 'Het Rotterdamse panorama-gebouw', in: *Rotterdamsch Jaarboekje*, 1959, p. 91-101.

Hefting, P.H., *G.H. Breitner in zijn Haagse tijd*, Utrecht, 1970.

Hefting, P.H., 'De achttiende-eeuwse koetswerken van Lambertus Hardenberg', in: H.B. Vos (red.), *Rijtuigen op stal in het Nationaal Rijtuigenmuseum*, Dieren 1984 (2^e druk), p. 146-147.

Heiden, P.C. van der, *Oranjezaal Huis ten Bosch 's-Gravenhage. Rapport van het onderzoek naar de onderhoudsgeschiedenis van de Oranjezaal in opdracht van de Rijksgebouwendienst*, Den Haag 1997.

Heij, J.J. (eindred.), *Jac. van den Bosch 1868-1948*, Assen 1987.

Heij, J.J., *Vernieuwing & bezinning. Nederlandse beeldende kunst en kunstnijverheid ca. 1885-1935*

uit de collectie van het Drents Museum, Zwolle 2004.

Heij, J.J., *Het Drents Museum: De geschiedenis van het gebouwencomplex*, Amersfoort 2012.

Heinen, G.H., *'Panorama's en stadsgezichten - Amsterdam in 1894'*, Amsterdam 2002.

Heizer, C. (red.), *Johan Thorn Prikker. De Jugendstil voorbij*, Rotterdam 2011.

Hellenberg Hubar, B. van, *De genade van de steiger, Monumentale schilderkunst in het interbellum*, Zutphen 2013.

Henneman, D. & Jac. de Wijs, 'Twee monumenten aan de Bredase Delpratsingel', in: *Jaarboek van Geschied- en Oudheidkundige Kring van Stad en Land van Breda 'De Oranjeboom'*, deel XLIX, Breda 1996.

Hensel, J. *Restauratieverslag Tuinkamer Willet-Holthuysen*, UVA 2012.

Herstel-De Koekoek, L.K., *Portret van een Patriciërswoning. De geschiedenis van het huis Westhaven 52 te Gouda*, Gouda 1990.

Herwijnen, H.F., 'Een bijzondere plafondschildering krijgt zijn definitieve bestemming', in: *Nieuwe Drentse Volksalmanak: Jaarboek voor geschiedenis en archeologie*, Assen 2012, p. 1-16.

Herwijnen, H.F. van, 'Jakob Smits, een eigenzinnige Rotterdamse decoratieschilder', in: *Rotterdams jaarboekje 2013*, p.114-137.

Herwijnen, H.F. van, 'De decoratieve schilderijen in Schouwborg Kunstmin (1898)', in: *Tijdschrift van de historische Vereniging Oud-Dordrecht*, Dordrecht 2013, p.130-141.

Herwijnen, H.F. van, 'Decoratieschilder tegen wil en dank? De vroege jaren van kunstschilder Jakob Smits (1855-1928) doorgelicht', in: *Magazine Jakob Smits*, 3/2019, p. 75-85, 4/2019, p. 109-118, 1/2020, p. 7-18, 2/2020, p. 43-53, 3/2020 p. 79-86.

Heijbroek J.F. & E.L. Wouthuysen, *Portret van een kunsthandel. De firma Van Wisselingh en zijn compag-nons*, Zwolle 1999.

Hermans, D.B.M & J. Kamphuis., *De Nederlands Hervormde Kerk te Wemeldinge in bouwhistorisch perspectief*, 1989.

Heyting, L., *De wereld in een dorp. Schilders, schrijvers en wereldverbeteraars in Laren en Blaricum 1880-1920*, Amsterdam 1994.

Hildebrand, *Camera Obscura*, Haarlem 1923, vier en dertigste druk.

Hilkhuijsen, J., *Delftse Art Nouveau. Onderwijs en ontwerp van Adolf le Comte (1850-1921), Karel Sluyterman (1863-1931) en Bram Gips (1861-1943)*, Zwolle, 2001.

Historische gegevens betreffende het interieur en de inrichting van het Koninklijk Paleis Noordeinde te 's-Gravenhage. Deel III, Het centrale corpus, eerste etage (overige vertrekken), Voorburg 1982.

Hitters, E., *Patronen van patronage. Mecenaat, protectoraat en markt in de kunstwereld*, Utrecht, 1996.

Hof, J. van 't & A. Reinstra, 'Beschilderde houten vloeren', in: *Interieurs belicht*, Zwolle 2001.

Hofstede, A.C.H., *Nederlandse meubelen van barok tot biedermeier 1700-1830*, Zwolle 2004.

Hoestok, M., *Den Haag 2000 – 2000 monumenten*, Den Haag 1999.

Hofijzer, P. (e.a.), *Kleinood aan een Delftse gracht. Museum Paul Tetar van Elven*, Delft 2004 (derde druk).

Hoogenboom, A., *De stand des kunstenaars. De positie van kunstschilders in Nederland in de eerste helft van de negentiende eeuw*, Leiden 1993.

Hoogveld, C. (ed.), *Glas in Lood in Nederland 1817-1968*, Den Haag 1989.

Hooijmeijer, F. & M. Kamphuis, *Het waterproject een negentiende-eeuwse wandeling door Rotterdam*, Rotterdam, 2001.

Holdermans, R., *De Holland-Amerika Lijn zo was het*, Almere.

Hoppenbrouwers, H.P. (e.a.), *Slangenburg. Huis, landgoed en bewoners*. Doetinchem 2008.

Horst, I. van der, *J. Verheul Dzn. (1860-1948); voor iedere periode, locatie of functie een passend ontwerp*, Rotterdam 2003.

Hoyneck van Papendrecht, A. (samenstelling), *Gedenkschrift van de Vereeniging Sociëteit 'Harmonie'*

(*De Doele*) ter gelegenheid van haar honderdjarig bestaan 1826-1926, Rotterdam 1926.
Huisken, J.E. 's *Konings Paleis op den Dam. Het Koninklijk Paleis op de Dam historisch gezien*, Amsterdam 1989.
Huijgens, G.W. (e.a.), *Uit de kunst. 75 jaar Rotterdamsche Kunstkring*, Rotterdam 1985.
Hulkenberg, A.M., *Keukenhof: een kasteel aan de duinrand*, Hilversum 2007.
Hulsman, B., 'Huizen geen woonmachines', in: *NRC* 30/01/2016, p. 32-33.

I

IJzendoorn, J. van, *Kunst bij rijksgebouwen*, deel 11 (een dialoog), Den Haag 1997.
Immerzeel, J. jr., *De levens en werken der Hollandsche en Vlaamsche kunstsschilders, beeldhouwers, graveurs en bouwmeesters*, Amsterdam 1974 (reprint).
IISG, *Catalogus der Tentoonstelling van Kunst toepast op Nijverheid, uitgeschreven door de afdeling Amsterdam van de Vereeniging ter bevordering van Fabrieks- en Handwerksnijverheid, en gehouden in het Paleis voor Volksvlift te Amsterdam, Juli – Augustus 1877*, Amsterdam, 1877.

J

Jaarverslagen, Vereniging Hendrick de Keyser.
Jacobi, H.W. (e.a.), *Willem van Rede (1880-1953). Een verzamelaar uit hartstocht*, 's-Gravenhage 1990.
Jager, I., *Willem Kromhout Czn.*, Rotterdam 1992.
Jager, I.W.M., 'Kromhout [Czn.], Willem (1864-1940)', in: *Biografisch Woordenboek van Nederland*. URL: <http://resources.huygens.knaw.nl/bwn/BWN/lemmata/bwn5/kromhout>.
Janson, H.W., *History of Art*, New York 1995.
Japikse, N., *Persoonlijkheden in het Koninkrijk der Nederlanden in woord en beeld*, Amsterdam 1938, via <http://resources.huygens.knaw.nl/persoonlijkhedenkoninkrijknederland>.
Jaspers, G. e.a., *Keukenhof: een kasteel aan de duinrand*, Hilversum 2007.
Jellema, R.E., De inrichting van de aquarellenzaal in 1886, p. 7. Uit: *Teylers Magazijn*, nr. 29 (jrg. 8), 1990.
Jessen, P., *Das Ornamentwerk des Daniel Marot*, Berlin 1892.
Jones, O., *The grammar of ornament*, Lyon (reprint) 2006.
Jong, C.W. de & P. Spijkerman (samenstelling), *Het Nieuwe Rijksmuseum: Pierre Cuypers en George Sturm in ere hersteld*, Amsterdam 2013.
Jong, N. de, 'Ideaalbeeld wordt betrouwbare visie', in: *Tijdschrift van de rijksdienst voor het cultureel erfgoed* (2014) 2, p. 14-15.
Jonge, C.H. de, *Museum Stichting Bisdom van Vliet Haastrecht*, Den Bosch.
Jornaes, B., *Kunststijlen in kleur*, Baarn 1976.
Junge-Dijkman, C., 'De restauratie van de balzaal van Paushuize Utrecht', in: Ton Bunnik (ed.), *'Plafond- en wandschilderingen'*, WTA Nederland-Vlaanderen 2013, p. 10. Via: <http://wta-international.org/>.

K

Kam, J.B., *De versiering van onze Woning*, Haarlem 1886.
Kamphuis, J. (e.a.) *Villa Welgelegen, Parklaan 15 Rotterdam. Bouwhistorische aantekening*, Delft 1997.
Kamphuis, M., *Biografie van een woonhuis. Woonhuis Milders/Brenninkmeijer Eendrachtsweg 67*, Rotterdam 2012.
Karsen, *Theo Nieuwenhuis; een ambachtelijk gebleven sierkunstenaar*, doctoraalscriptie RU Leiden 1996.
Karstkarel, G.P., *Het Stadhoudelijk hof en Koninklijk paleis te Leeuwarden*, 1986 (overdruk uit Jaar-

- boek Oranje-Nassau Museum 1985-1986).
- Karstkarel, G.P., *Alle middeleeuwse kerken: Van Harlingen tot Wilhelmshaven*, Groningen 2007.
- Kemp, G. van der, *Versailles et Trianon*, Paris 1979.
- Kenpers, M., *Terugblik op een restauratie. De restauratie van de decoratieve schilderijen en de geschilderde architectuur van de Sint Nicolaaskerk te Amsterdam*, 2006, Broek in Waterland.
- Kerchove, B. van de, 'L'oeuvre décorative de Jakob Smits' in: *Bulletin Musées Royaux des Beaux-Arts de Belgique*, 1974/1980 nr. 1-3, p. 275-287.
- Kerdijk, F., *Kunstschilders-materialen en Schildertechniek. Kleurstoffen, bindmiddelen en vernissen in de olieverftechniek*, Apeldoorn 1941 (derde druk).
- Ketelaars, J., 'Een vergeten kunstenaar 'van den eersten rang'. Op zoek naar het werk van P.N. van den Boer (1846-1926), in: *Tilburg. Tijdschrift voor geschiedenis, monumenten en cultuur*, jrg 28, september 2010, nr. 2, p. 54-58.
- Keuning D. & L. Lansink, *A.L. van Gendt (1835-1901), J.G. van Gendt (1866-1925), A.D.N. van Gendt (1870-1932. Architecten in zaken*, Rotterdam 1999.
- Kieft, A. van de, *Museum Willet-Holthuysen*, Hoorn 1999.
- 'Kijkjes in het Atelier voor decoratieve kunst Het Huis, Kerkstraat 310-312-314 Amsterdam', in: *Het Huis Oud & Nieuw*, 1905 (3^e jrg), p. 171.
- Kleijn, H.C.M., *Interieurs belicht*, Zwolle 2001.
- Klooster, O. van der, *Van Leidse schilders mette groote quast. Historische buitenkleuren in de Sleutelstad*, Leiden 2011.
- Knapen, I., *Rond 1900. Van buitenplaats tot binnenshuis*, Dordrecht 2009.
- Kokke, J.K., *Twee Hollandse architecten in Parijs. Johannes Jansen en Eduard Niermans. Trendsetters in de Belle Époque*, 2018.
- Koldewij, E.F. e.a., *Achter het behang. Vierhonderd jaar wanddecoratie in het Nederlandse binnenshuis*, Amsterdam 1991.
- Koldewij, E., *Over de vloer. Met voeten getreden erfgoed*, Zwolle 2008, p. 305. Via: www.dbnl.org.
- Koldewij, E. e.a. (red.), *Stuc-Kunst en Techniek*, Zwolle 2010.
- Korf, D., *Tegels*, Bussum 1961 (2^e druk).
- Stenvert, R. (e.a.), *Monumenten in Nederland: Noord-Brabant*, Zwolle, 1997, via: https://www.dbnl.org/tekst/sten009monu00_01/.
- Ibid., *Monumenten in Nederland: Overijssel*, Zwolle 1998.
- Ibid., *Monumenten in Nederland: Groningen*, Zwolle 1998.
- Ibid., *Monumenten in Nederland: Friesland*, Zwolle 2000.
- Ibid., *Monumenten in Nederland: Gelderland*, Zwolle 2000.
- Ibid., *Monumenten in Nederland: Drenthe*, Zwolle 2001.
- Ibid., *Monumenten in Nederland: Zuid-Holland*, Zwolle 2004.
- Kooij, J. van der, 'Jacques Kuijper (1761-1808), een bescheiden doch inspirerend kunstenaar', in: *Jaarboek Amstelodamum* 1996.
- Koopmans, B., *Rijk van Binnen. Beelden van het Haagse interieur*, Den Haag 2009 (2^e druk. VOM-reeks 2008, nummer 2).
- Koopmans, Y., *Muurvast en gebeiteld: beeldhouwkunst in de bouw 1840-1940*, Rotterdam, 1997.
- Korenhof P. (red.), *De Koninklijke Schouwburg (1804-2004): Een kleine Haagse cultuurgeschiedenis*, Zutphen 2004.
- Kosmann, E.H., *De Lage Landen 1780-1980. Twee eeuwen Nederland en België, deel I 1780-1914*, Amsterdam 1986.
- Kottler, Ph., *Principes van marketing*, vijfde editie, Amsterdam 2009.
- Kraan, H., *Dromen van Holland. Buitenlandse kunstenaars schilderen Holland 1800-1914*, Zwolle 2001.
- Krabbe, C.P., *Droomreis op papier. De Prix de Rome en de Nederlandse architectuur (1808-1851)*,

Leiden 2009.

Krabbe, C.P., 'Kasteel Oud Wassenaar en het ontstaan van de Delftse Renaissance', in: *De Sluitsteen*, jaargang 7, nummer 2/3, 1991.

Kramer, N. (e.a.), *Het Kabinet der Koningin*, Den Haag 1991 (VOM-reeks nr. 3).

Kramm, Christiaan, *De leven en werken der Hollandsche en Vlaamsche kunstschilders, beeldhouwers, graveurs en bouwmeesters*, Amsterdam 1974 (reprint).

Kranenburg-Vos, A.C., *Het Loo, bouw, bewoning en restauratie*, Amersfoort 1986.

Kroes, J., *Het paleis aan de laan. De geschiedenis van het bondsgebouw van de ANDB*, Amsterdam 1977.

Kromhout Czn., W., 'Tout à l'égot', *De Opmerker* 26 (1891), no. 46, (14 november, p. 369-372), no. 47, (21 november, p. 378-380), no. 48, (28 november, p. 387-390), no. 49 (5 december, p. 395-397).

Kroon, A. & A. Wagtberg Hansen, *De speling van het licht. Glas in lood in Den Haag rond 1900*, Den Haag 2009.

Krüger B.V., Architectenbureau, *Historische gegevens betreffende het interieur en de inrichting van het Centrale Corpus van het Koninklijk Paleis Noordeinde te 's Gravenhage, derde deel 1^e etage*.

Kruissink, G.R., 'Van Franse hofschilderkunst tot Hollandse volkskunst', in: *Antiek* 8 (1973) 10, p. 862-867.

Kuijper, J., *De heraldiek in bouwkunst en aanverwante vakken*, Amsterdam 1910.

Kurpershoek, E., *Italiaanse fresco's*, Amsterdam 2011.

L

Laan, B., *Museum Bisdom van Vliet Haastrecht*, Amsterdam 2010.

Laar, P. van de, *Stad van formaat, geschiedenis van Rotterdam in de negentiende en twintigste eeuw*, Zwolle 2000.

Lairesse, G. de, *Groot Schilderboek*, Haarlem 1740 (tweede druk), 9e boek.

Laseur, W.A., *Het Museum Meermanno-Westreenianum 1848-1960*, 's-Gravenhage, 1998.

Leeuwen, A.J.C. van, *De maakbaarheid van het verleden. P.J.H. Cuijpers als restauratiearchitect*, Zwolle 1995.

Leeuwen, A.J.C. van, 'Pierre Cuypers, architect 1827-1921', 2009.

Leeuwen, W. van (e.a.), 'De beginselloosheid tot adagium verheven. De polemische restauratie van de Sint-Servaas te Maastricht', in: *De Sluitsteen. Bulletin van het Cuypers Genootschap*, 1991 nr 1, p. 83.

Leeuwen, W. van, 'Schilderen met baksteen en tegeltjes', in: *Binnenstad*, 2010, via: <http://www.amsterdamsebinnenstad.nl>.

Leeuwen, W. van (e.a.), *Een spoor van verbeelding. 150 jaar monumentale kunst en decoratie aan Nederlandse stationsgebouwen*, Amsterdam 1988.

Leeuwen, W. van, *Ateliers voor Kerkelijke Kunst: 's Hertogenbosch en de neogotiek III*, p. 23. Zie: www.bossche-encyclopedie.nl.

Leeuwen, W. van, 'De Roermondse Munsterkerk. Van sprekende neogotiek tot zwijgende architectuur', *KNOB Bulletin*, juli 1984, p. 159/169.

Leidemeijer F. & D. van der Cingel, *Art Nouveau en Art Deco in Nederland*, 1983 (1^e druk).

Lemoine, P., *Versailles and Trianon. Châteaux and Gardens*, Paris 1992.

Lenep, J. van en J. ter Gouw, *De uithangteekens, in verband met geschiedenis en volksleven beschouwd (2 delen)*, Amsterdam 1868, via: www.dbnl.org.

Lenz, D., *The Aesthetic of Beuron and other writings*, London 2002.

Lepoeter, G.J., *Kerk in perspectief, verleden en heden van de Sint Maartenskerk te Wemeldinge*, Kapelle/Wemeldinge 1989.

Lepoeter, G.J., *De geheimen van de kerk van Kapelle onthuld*, Goes 1996.

Lepoeter, G.L., *De Geerterskerk te Kloetinge*, Goes 2003.

Lesger, C., *Het winkellandschap van Amsterdam. Stedelijke structuur en winkelbedrijf in de vroegmo-*

derne en moderne tijd, 1550-2000, Hilversum 2013.

Leusden, A. van, *Gerardus Wilhelmus van Heukelum en zijn invloed op de herleving van de gotiek in het aartsbisdom Utrecht*. Via: dspace.library.uu.nl.

Leuth, K., *Moderne Wand- Und Decken-Dekoration*, Dresden 1928.

Levie S.H. et al., *Het vaderlandsch gevoel. Vergeten negentiende-eeuwse schilderijen over onze geschiedenis*, Amsterdam 1978, www.dbnl.org.

Lewin, E., *Inrichting van passagiersschepen*, doctoraalscriptie UVA, 1975.

Leyden, R.S. van, *Bij Koninklijke beschikking hofleverancier*, Rijswijk 1991.

Lintsen, H.W. (red.), *Geschiedenis van de techniek in Nederland. De wording van een moderne samenleving 1800-1890. Deel III. Textiel. Gas, licht en elektriciteit*. Bouw. Zutphen 1993.

Lintsen, H.W. (e.a.), *Made in Holland. Een techniekgeschiedenis van Nederland (1800-2000)*, Zutphen 2005.

Lisman, A.J.A.M., *De buitenplaats Vreedenhoff aan de Vecht*, Hilversum 1999.

Liste des habitants de Bruxelles. Alphabetique des Professions, 1887, via: www.brussel.be.

Locher (red.), H., *Gemeentemuseum Den Haag. De collecties*, Zwolle.

Logger B., (e.a.), *Theaters in Nederland sinds de zeventiende eeuw*, Amsterdam 2007.

Loos, A., *Ornament und Verbrechen* 1908, via: <http://archiv.neumarkt-dresden.de/Texte/loos.html>.

Louis Rieber, C.T.J., 'Sectil-Tegelwerk', in: *Bouwkundig Weekblad*, 26/05/1900, p. 178-180.

Lucassen, D., *Beschildeerde zijden vlaggen van Joseph Lommen & Zn. te Roermond van ca. 1916 tot 1950, Een vergeten kunstenaar 'van den eersten rang'*.

Lucassen, M. (e.a.), *J.J. van Nieukerken (1854-1913). M.A. van Nieukerken (1879-1963). J. van Nieukerken (1885-1962). Architectuur als ambacht-ontwerpen voor het patriciaat*, Rotterdam 1998.

Luns, H., 'Henri Leeuw', *EGM*, nr. 6 (juni 1919), p. 369-376.

Lunsingh Scheurleer, Th. H., *Van haardscherm tot beeldscherm. Vijf eeuwen interieur- en meubelkunst in Nederland*, Leiden 1961.

Lunsingh Scheurleer, Th. H. e.a., *Het Rapenburg: Geschiedenis van een Leidse gracht*, deel IIIb: Meyenburch, Leiden 1988.

Lussie-Maisonneuve, M.J., *Contribution de la Flandre aux developpements neo-gothiques de la ville et de la vie artistique en France septentrionale au 19ème siècle*, jaar n.b., Université Charles de Gaulle – Lille III. Te raadplegen via: <http://www.eglise-stjoseph-roubaix.org>.

M

Maas, F.N., *Honderd jaren Academie van Beeldende Kunsten en Technische Wetenschappen*, Rotterdam 1951.

Maas, N., 'Carel Vosmaer en het Rijksmuseum', in: *Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek 1984*, Deel 35, Weesp 1985, p. 195 e.v.

Maclot, P., 'Een staart aan het reisverhaal van Henri Verbueckens Reynaertcyclus in Sint-Niklaas', in: *Tiecelijn*, jaarboek 5 (jrg. 25), p. 160-188.

Maddocks, M., *De passagiersschepen*, 1979.

Manneke, N., *Het Heilige Geest-huis te Rotterdam sinds 1434*, Rotterdam 2001.

Manten, A.A., 'De initialen HSDB op de behangschilderingen in de R.K.-pastorie te Kockengen', in: *Tijdschrift Historische Kring Breukelen*, jrg. 15, nr. 4, 2000, p. 231-234.

Marijnissen, P., *Het stadhuis van Dordrecht geschiedenis en restauratie*, Dordrecht (jaar van uitgave onbekend) p. 30.

Marin, Georgioi (e.a.), *Giovanni Volpato. Les Loges de Raphaël et la Galerie du Palais Farnèse*, Tours 2007.

Martis, A., 'Het ontstaan van het kunstnijverheidsonderwijs in Nederland en de geschiedenis van de Quellinusschool te Amsterdam (1879-1924)', in: A. Martis (e.a. red.) *Kunstonderwijs in Nederland. Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek 1979. Deel 30*, Haarlem 1980, p. 164-165.

Mau, A., *Pompeii, its life and art*, 1902, p. 457/471. Vertaling van 'Pompeii in Leben und Kunst' uit 1899. Te raadplegen via <http://www.gutenberg.org>.

Mees, W.C., 'Het koopmanshuis Haringvliet 98', in: *Het Haringvliet*, Schiedam 1976.

Meihuizen, M., 'Villa Henriëtte, een Hilversumse villa met historie', *Cuypersbulletin*, jrg. 20, 2015, no. 1, p. 19-23.

Meihuizen, M.J., *Directiekantoren en directiekamers in Nederland tussen 1890 en 1930*, masterthesis RUU-maart 1914, p. 13/14. Via: <https://dspace.library.uu.nl>.

Meischke, R., Amsterdam. *Burgerweeshuis*. Staatsdrukkerij en Uitgeverijbedrijf, Den Haag 1975.

Mendes da Costa, M.B., *Toneel-herinneringen*, Amsterdam 1927.

Meulen, R. van der, *Bibliografie der technische kunsten en wetenschappen 1850-1875*, Amsterdam 1876, via <http://www.digitalebibliotheek.org>.

Meulenkamp, W., 'De idylle aan de wand: de behangsels in de R.K.-pastorie te Kockengen, in: *Tijdschrift historische kring Breukelen*', jrg. 15, nr. 1, 2000, p. 4-11.

Meurs, P., *De moderne stad; ontwerpen voor vernieuwing en behoud*, Rotterdam, 2000.

Middag, I., 'Te vroeg gepeikt of eeuwig voorspel?', in: *DIEP*, special 2010, p. 9.

Miedema, R., *Mijn vader en zijn werk*, Lochem 1934.

Miller, W.H., *Going Dutch. The Holland America Line Story*, London 1998.

Milman, M., *Trompe-l'oeil, painted architecture*, New York 1986.

Min. E., *De eeuw van Brussel*, Antwerpen 2013.

Molen, J. ter & E. van Alphen (red.), *150 jaar Boymans van Beuningen, een reeks beeldbepalende verzamelaars*, Rotterdam 1999.

Molhuysen, P.C. (red.), *Nieuw Nederlandsche Biografisch Woordenboek*, Leiden 1911-1937.

Montijn, I., *Leven op stand 1890-1940*, Amsterdam 1999 (5^e druk).

Montijn, I., *Pierre Cuypers (1827-1921). Schoonheid als hartstocht*, Roermond 2007.

Mooij, M.W., *De Blaak te Rotterdam. Een reconstructie van een verdwenen stadsbeeld*. Rotterdam 2000.

Moormann, E. M. en W. Uitterhoeve, *Van Achilleus tot Zeus. De klassieke mythologie in de kunst*, Nijmegen 1996 (2^e druk).

Moquette, H.C.H. & J.M. Droogendijk, *Rotterdamsche straatnamen*, 1928 (2e druk).

Moss, M. & J.R. Hume, *Shipbuilders to the world: 125 years of Harland and Wolff, Belfast 1861-1986*, Belfast 1986.

Mucha, S., *Alphonse Mucha*, Alphen aan den Rijn 2001.

'Muurschilderingen van Eduard Cuypers blootgelegd in kapel Druten, in: *Cuypersbulletin*, no. 3, oktober 2010, p. 7-11.

Muysken, C., F.H. van Malsen & J. Verheul Dzn., 'Het raadhuis te Bolsward hersteld', in: *Bouwkundig Weekblad*, 31 augustus 1895, p. 225-227.

N

Naifeh S. & G.W. Smith, *Vincent van Gogh. De biografie*, Amsterdam 2011.

Nederland's Patriciaat (het zogenaamde 'Blauwe Boekje').

Nes, C. van, *Jongere bouwkunst in de negentiende eeuwse schil van Dordrecht*, 1989.

Nicolaus, K., *Het schilderij: materiaal techniek-behoud*, De Bilt 1990 (2^e druk).

Nieukerken, M.A. van, *Van Leven, Bouwen, Strijden, Geven en Ontvangen in architectenfamilie*, Gorsel (ongepubliceerd manuscript dat berust bij het NAI).

Nieuwbarn, M.C., *Het Roomsche Kerkgebouw*, Nijmegen 1908.

Nieuwbarn, M.C. *Church Symbolism - a Treatise on the General Symbolism and Iconography of the Roman Catholic Church Edifice*, London 1910.

Nispen tot Sevenaer, E.O.M. van, *De monumenten in de gemeente Maastricht deel 1*, Arnhem 1974, p. 176, via http://www.dbnl.org/tekst/nisp034monu02_01/nisp034monu02_01.pdf.

Nolet, R., (red.), *Koninklijke wachtkamers: een reis door de tijd*, Groningen 2013.
Nood, M. de, *Gysbrecht op de planken. Theatervormgeving 1638-1988*, toneelmaster UVA, p. 4. Via: cf.hum.uva.nl/boommarter/Gijsbrecht/toneel.htm.
Nusselder, E.J. (red.), *Bouwhistorische documentatie en waardebeoordeling Rijksmuseum Paleis Het Loo te Apeldoorn, dl. I tot en met IV*, Den Haag 1993.

O

Obreen, Fr. D.O., 'Het museum Boymans te Rotterdam', *Eigen Haard*, 1884, p. 232.
Obreen, Fr. D.O., *Guide to the National Museum Amsterdam*, Schiedam 1890 (second edition).
Oosterwijk, B., *Zesmaal Rotterdam: de geschiedenis van een reeks fameuze HAL-schepen*, Amsterdam 1998.
'De ontwikkeling van het moderne decoratieschilderen', in: *Gellustreerd Schildersblad*, 26/08/1908, no. 3, p. 50-51, no. 15., p. 58, no. 16, 16/09/1908 (slot).
Opher, A. *De sluitstenen in de Grote of Sint-Bavokerk te Haarlem*, Haarlem 2010 (Bavo-reeks 10).
Os, H. van, 'Een vrome piano voor een preutse verloofde', in: *Beeldenstorm. Close-ups van kunst uit Nederlandse musea*, Amsterdam 1997, p. 81-84.
Oettermann, S., *Das Panorama. Die Geschichte eines Massenmediums*, Frankfurt am Main 1980.
Otter, J., *Het Loo van Paleis tot Museum. Halfjaarlijks rapport over de restauratie en verbouwing*, Rijksdienst Monumentenzorg, 7^e aflevering, augustus 1981.
Ottenheim, K.(e.a.), *Daniël Marot. Vormgever van een deftig bestaan*, Zutphen 1988.
Ottomeyer H., (e.a.), Biedermeier. *The invention of simplicity*, 2006.
Oudenaarden, J., *De Doelen, een concert- en congresgebouw dat wortelt in de middeleeuwen. De geschiedenis van de Rotterdamse Doelen en zijn vijf voorgangers*, Rotterdam 2000.
Oven, R. van, 'Jaap Gidding', in: *Elsevier's Gellustreerd Maandschrift*, Jrg 31, 1921 juli-december, p. 297.
Ovidius, *Metamorfosen*, Amsterdam 2000 (7^e druk).
Oxenaar, A.J., *Centraal Station Amsterdam. Het paleis voor de reiziger*, Den Haag 1989
Oxenaar, A.J., *P.J.H. Cuypers. Het Rijksmuseum, schetsen en tekeningen (1863-1908)*, Rotterdam 1993.
Oxenaar, A.J., *P.J.H. Cuypers en het gotisch rationalisme: architectonisch denken, ontwerpen en uitgevoerde gebouwen 1845-1878*, Universiteit Amsterdam 2009 (concept proefschrift), p. 13. Te raadplegen via: https://pure.uva.nl/ws/files/858966/70699_06.pdf.
Ozinga, M.D., 'Het Rotterdamsche koopmanshuis in zijn bloeitijd, het interieur', NRC van 4 en 5 november 1933.
Ozinga, M.D., *Daniël Marot, de schepper van den Hollandschen Lodewijk XIV-stijl*, Amsterdam 1938.

P

Pama, C., *Prisma van heraldiek en genealogie*, Utrecht 1990, 2^e geheel herziene druk.
Pantus, W.J., 'Van magnum opus tot patronaatsgebouw en weer terug. Problemen en oplossingen bij de restauratie van de Kleine Zaal van Concertgebouw 'De Vereeniging'te Nijmegen, in: *Bulletin KNOB*, 101 (2001) 2, p. 56.
Pecchioli, E., *The Painted Façades of Florence. From the Fifteenth to the Twentieth Century*, Florence 2005.
Peet, C. van der en G. Steenmeijer (red.), *De Rijksbouwmeesters. Twee eeuwen architectuur van de rijksgebouwendienst en zijn voorlopers*, Rotterdam 1995.
Peet, G., *Burgermansgepruts, 100 jaar Heemraadssingel 1900-2000*, Rotterdam 2000.
Peeters, C., 'Monument en liturgie. Herstel en vernieuwing in de Sint-Servaas in Maastricht', *KNOB Bulletin*, juli 1984, p. 106.
Peeters, C.J.A.C., *De Sint Janskathedraal te 's-Hertogenbosch*, Den Haag 1964 (1985).

Pelzel, Th., *Anton Raphael Mengs and Neoclassicism*, New York 1979.

Pennings, L.J.A., *Inventaris van de archieven van de Intendance van het Koninklijk Paleis en Domein Het Loo 1806-1971*, Den Haag 1998.

Peterse, H., 'Charles Estourgie (1884-1950): een bevlogen vakman', in: *Desipientia: Zin en Waan*, Jaargang 12, nr. 1 (April 2005), p. 12-19.

Pey, I. *Landgoed en huis Heyendaal in verleden en heden*, Nijmegen 2005.

Philippa M. e.a. (2003-2009), *Etymologisch Woordenboek van het Nederlands*. Zie trefwoord 'schilder' in: www.etymologiebank.nl.

Plasschaert, A., 'Muurschilderingen', in: *De toegepaste kunsten in Nederland*, Rotterdam 1926.

Plessen, M. von, *Sehnsucht: Das Panorama als Massenunterhaltung des 19. Jahrhunderts*, 1993.

Ploeg K. van der & Teo Krijgsman (foto's), *Egbert Reitsma, architect 1892-1976. Meester in baksteen*, 2014.

Pluijm, W.van der, *Vijf eeuwen binnenhuis en meubels in Nederland 1450-1950*, Amsterdam 1954.

Polman, N., 'Christiaan Bartels, een Amsterdamse Schoolarchitect te Velsen', in: *Heemschut*, 1993, p. 14-15. Te raadplegen via: cultuurtijdschriften.nl.

'De praktische en technische behandeling der muurschildering door Léon Bressers', in: *Dietsche Warande*, Nieuwe reeks, Jaargang 7, 1894, p. 263-278.

Praz, M., *Het Europese Binnenhuis, De stijlveranderingen in de interieurkunst van het Romeinse Rijk tot het begin van de twintigste eeuw*, Utrecht 1965.

Prins-Schimmel, M.A., *Tapijtschilderingen op de kolommen in het koor van de Grote of Sint-Bavokerk te Haarlem*, Haarlem 1999 (Bavoreeks 3).

Pulles, N., 'Anno Reparata 1990. De restauratie van het pand Drift 17 te Utrecht door architect P.J. Houtzagers in 1900', *De Sluistee* 1996, p.83-84.

Q

Quant, L.H.M., (e.a.), *Paviljoen Welgelegen 1789-1989. Van buitenplaats van de bankier Hope tot zetel van de provincie Noord-Holland*, Haarlem 1989.

R

Rademakers, A. (e.a.), *Tussen Fantasie en Werkelijkheid. De stadsgezichten van B.J. van Hove (1790-1880)*, 2012.

Rahir, E., *Antoine Watteau. Peintres d'arabesques*, Paris 1920.

Rapport over de bekroning en beredeneerd verslag, uitgebracht door de Nationale Jury Tentoonstelling van kunst toegepast op nijverheid, 1877.

Rapport over de gebeurtenissen aan de meubelfabriek van de firma Allan & Co. te Rotterdam op Donderdag 14, Vrijdag 15 en Zaterdag 16 Sept. 1893, Amsterdam 1893.

Ratsma, P., 'J. Verheul Dzn en zijn beeld van Rotterdam'. *Rotterdams Jaarboekje*, 1992.

Ravesteyn, S. van, *De sierkunst op de Nederlandse passagiersschepen*, Rotterdam, 1924 (De toegepaste kunsten in Nederland dl. 10).

Regt, E. de, *Monumenten in Den Haag*, Den Haag, 1986.

Reichwein, G. *Historische interieurs in de collectie van het Amsterdams Historisch Museum*, november 2007

Reitsma, E., *Het leven van de verzamelaar. Simon van Gijn, advocaat, bankier, koopman*, Dordrecht 2002.

Rem, P., *Hofmeubilair. Negentiende-eeuwse meubelen uit de collectie van Paleis Het Loo*, Zwolle, 2003.

Rem, P., 'Een nieuwe visie op de inrichting van de Salon van koningin Wilhelmina op het Loo', in: *Bulletin KNOB*, 2005-1, p. 25.

Rem, P., 'De chalets van koningin Wilhelmina in de paleisparken van Het Loo (1881-1882) en Soestdijk (1892)', in: *Bulletin KNOB* 110 (2011), p. 49-51.

- Rem, P., 'Vorstelijke 'recycling' van een historisch interieur? Plan voor de installatie op Paleis Het Loo van de Ambonzaal uit het Huis Portugaal te Delft', in: *Jaarboek Oranje-Nassau 2015. Liber Amicorum Marieke Spliethof*, Den Haag 2015, pp. 229-235.
- Reynaerts, J., *Rijksmuseum. Het gebouw als kunstwerk*, Amsterdam 2014.
- Rijk, T. de, *De Haagse Stijl. Art Deco in Nederland*, Rotterdam 2004.
- Rijksgebouwendienst, *Bouwhistorische documentatie en waardebeoordeling 's-Gravenhage, Herengracht 19/19a*, Den Haag 1986.
- Rijn, G. van e.a., *Atlas van Stolk: catalogus der historie-, spot- en zinneprenten betrekkelijk de geschiedenis van Nederland*, Amsterdam 1901.
- Rijnders, M., *Willem van Konijnenburg. Leonardo van de Lage Landen*, Zwolle 2008.
- Ritsema van Eck, P.C., 'De Koninklijke Wachtkamers in Den Haag', in: *Antiek*, juni/juli 1975 (10 jrg. no. 1), p. 43-56.
- Roelandts, O., 'Les peintres décorateurs Belges décédés depuis 1830', in: *Mémoires*, deuxième série, tome IV, Bruxelles 1936, p. 5-6.
- Roelfosz, E. & J. Duthil, *Het Haringvliet*, Schiedam 1976/7.
- Roelofs Heymans, H.R.R. (red.), *Gedenkschrift van de Koninklijke Academie en van de Polytechnische School 1842-1905*, samengesteld ter gelegenheid van de oprichting der Technische Hoogeschool, Delft 1906.
- Roland Holst, R., 'Puvis de Chavannes', *EGM*, Juli-December 1924, p. 145-154.
- Roland Holst, R., *Chassériau en Puvis de Chavannes*, Amsterdam 1928.
- Rogier, L.J., *Rotterdam in het derde kwart van de negentiende eeuw*, Rotterdam 1953.
- Romein, J., *Op het breukvlak van twee eeuwen. De westerse wereld rond 1900*, Amsterdam 1976 (2e druk).
- Romer, H., *Fantasie, illusie en betovering. Herinneringen aan Rotterdamse bioscopen 1896-2004*, Zaltbommel 2004.
- Romer, H., *Pschorr Rotterdam. Van café-concert tot danspaleis 1883-1940*, Rotterdam 2002.
- Roode I. de & Marjan Groot, *Wonen in de Amsterdamse School. Ontwerpen voor het interieur 1910-1930*, Amsterdam 2016.
- Rooseboom, H. & E. Woudhuysen, 'Panorama's en stadsgezichten - Amsterdam in 1894', Amsterdam 2002.
- Rosenberg, P., *Geschiedenis van het rijks bouwen: Jacobus van Lokhorst*, Den Haag 1987.
- Rotterdamse Verzekerings Sociëteit R.V.S., *Aan 't alom bekend adres: een rondgang door het gerestaureerde gebouw der R.V.S.*, Rotterdam 1953.
- Royen, H.J. van e.a., *Historie en kroniek van het Concertgebouw en het Concertgebouworkest 1888-1988. Deel 1 voorgeschiedenis 1888-1945*, 1988.
- Russell, J., *De wereld van Matisse 1896-1954*, Amsterdam 1971.
- Ruyter, P. de, *Rapportage van de restauratie van 8 schilderijen op doek en de plafondschildering (zetel van het Kabinet voor Antilliaanse en Arubaanse Zaken)*, 1990, p. 5 (in bezit van auteur).

S

- Salmon, X., Fontainebleau. *True abode of kings, Palace of the ages*, Versailles 2011.
- Sar, W. van der & H. van Herwijnen, 'Een zeldzame interieurdecoratie aan de Spoorsingel', in: *Delft; cultuurhistorisch magazine voor Delft* (jaargang 17), najaar 2015, p. 11-14.
- Savage, G., *A Concise History of Interior Decoration*, London 1966.
- Saxa Loquuntur*, Nijmegen 1903.
- Schagen, J. e.a., *A.C. Bleijs (1848-1912): de bouwmeester van Hoorn*, Hoorn 1992.
- Scheen, P.A., *Lexicon Nederlandse beeldende kunstenaars 1750-1950*, Den Haag 1969.
- Schermer, R., *Verdwenen Rotterdamse kerken 1900-1995*, Rotterdam 1995.
- Schipper, J., 'Vruchtentrossen in grisaille. Beschilderde kasten uit Nieuw Nederland en Nederland', in:

Antiek 30 (1995) 3, p. 98-111.

Schmitz, H., 'Een Rotterdamse architect, Jan Verheul'. *Rotterdams Jaarboekje*, 1992.

Schnitger, C., 'Geschilderde behangsels omstreeks 1838', in: *Cachet. Tijdschrift voor kunstliefhebbers*, nr 36, nov-dec 2006, p. 18-21.

Schoenmakers, T. & J. Jas, *Slang, esculaap en gaper, medisch-farmaceutische symbolen*, Muijdrecht 1993.

Schokkenbroek, J.C.A. & C.E. Zonneville-Heyning, *Kunst op het water. Nederlandsse scheepssier 1650-1850*, Zutphen 1995.

Schokkenbroek, J., 'Dundoek zonder dikdoenerij', in: *Cachet. Tijdschrift voor kunstliefhebbers*, nr. 34, maart-juni 2006, p. 18-21.

Schoon, J., *Een Haags hotel in het Willemspark*, 's-Gravenhage 2004.

Schoonbroodt, B., *Privat Livemont: Entre tradition et modernité au coeur de L'Art Nouveau*, Bruxelles 2007.

Schoonbroodt, B., *Art Nouveau kunstenaars in België 1890-1914*, Tiel 2008.

Schoonenberg, W., Plafondschildering II Sint Annenstraat 12, in: *'Binnenstad'*, 168, januari 1998, via: www.amsterdamsebinenstad.nl.

Schouten, J., 'Cesare Ripa en de marmeren dessus-de-porte van Jan Gijselingh de Jonge in het stadhuis van Gouda' in: *Antiek*, 4 (1969) 4, pp. 185-195.

Schulte, A.G., *Het Rijk van Nijmegen. Westelijk gedeelte*, Zeist 1982.

Schulte Nordholt, A., *Marius Richters: Een Rotterdamse schilder*, Rotterdam 1986.

Seldenrijk W. (e.a.), *Een vorstelijk monument. De Grote Kerk te Apeldoorn 1892-1992*, Apeldoorn 1992.

'Sierkunst en Sierkunstenaar. Jaap Gidding', *De Telegraaf* 08/11/1919.

Sillevis, J. & A. Tabak, *Het Haagse School Boek*, Zwolle 2001.

Simis, L., *'Grondig Onderwijs in de Schilder- en Verw-kunst: Bevattende Eene duidelijke onderrichting in den aart, den oorsprong, sterkte en zwakte der verwen, olyeteiten, enz.'*, Amsterdam 1829 (2^e herz. Druk, bewerkte uitgave 1992).

Simon Thomas, M., *De leer van het ornament. Versieren volgens voorschrift – 1850-1930*, Amsterdam 1996.

Simon Thomas, M. (e.a.), *Jaap Gidding. Art Deco in Nederland*, Rotterdam 2006.

Singelenberg-Van der Meer, M., *Nederlandse keramiek- en glasmerken*, Gent 1985 (2e druk).

Singelenberg, P., *H.P. Berlage; idea and Style: The Quest for Modern Architecture*, dissertatie RUU, 1972.

Slechte, C.H., *175 jaar Koninklijke Schouwburg 1804-1879*, Den Haag 1979.

Slieker, G., 'Prachtig behangsel van oom Stastok', in: *Nieuw Letterkundig Magazijn*, jaargang 23, Leiden 2005, p. 34.

Sluyterman, K., Herinneringen aan de Haarlemsche School voor Kunstnijverheid, *Elseviers Maandschrift*, 1905, p. 84.

Sluyterman, K., *Huisraad en binnenhuis in Nederland in vroegere eeuwen*, 's-Gravenhage 1925.

Smit Muller, R.H. *De familie Bokhorst*, Zwolle 2014.

Soulier, G., 'Les papiers décorés de G. Serrurier', in: *L'Art Décoratif*, Avril 1902, p. 14.

Spaan, G. van, *Haringvliet 98. De geschiedenis van het Haringvliet en van pand 98*, Rotterdam 1999.

Spaanstra-Polak, B., *Het Symbolisme in de Nederlandse schilderkunst 1890-1900*, Den Haag 1995 (herdruk).

Speelberg, F., *Scraps of Inspiration: Photographs and Graphics in a Designer's Album, 1870-1905*, Amsterdam 2011.

Speltz, A., *Styles of Ornament. A collection of more than four thousand decorative and architectural designs*, New York 1994 (facsimile 1910).

Sprenger, J., *Hout-, Meubel-, Bouwmaterialen-, Aardewerk- en Glasindustrie. Een geschiedenis en bronnenoverzicht*, NEHA, Amsterdam 1993.

Sprundel, J. van, 'Wandelen met Cuypers', in: *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*, nr. 3, september 2017, p. 12-14.

Staal, C.H., 'Gerardus Wilhelmus van Heukelum. De Utrechtse neogoticus', in: *Madoc*, jaargang 1994, p. 166-173. Via: <http://www.dbnl.org>.

Stal, K. (e.a.), *Lange Voorhout 28. De residentie van de Zweedse ambassadeur*, Den Haag 1996.

Stal, C.J.J. (e.a.), *Prinsessegracht 29: een monumentaal interieur*, Den Haag 1988.

Starcky, E., *The Imperial Palace of Compiègne*, Paris 2008.

Staring, A., *Jacob de Wit 1695-1754*, Amsterdam 1958.

Stefano, E. di, *Gustav Klimt. Visionair en verleider*, Alphen aan den Rijn 2010.

Steur, A. van der, 'In memoriam J. Verheul Dzn', *Rotterdams Jaarboekje 1949*.

Stevens, M. & A. Swan, *De Koning: een Amerikaanse meester*, Amsterdam 2004.

Stolwijk, Chr., *Uit de schilderswereld. Nederlandse kunstschilders in de tweede helft van de negentiende eeuw*, Leiden 1988.

Strogoff, *Ville: L'abbaye St Gabriel et l'école de Beuron*, 2012. Te raadplegen via: <http://strogospraguepics.blogspot.nl/2012/02/ville-labbaye-st-gabriel-et-lecole-de.html>.

Stuers, V. de, *Holland op zijn smalst*, Bussum, 1975 (heruitgave artikel uit *De Gids*, november 1873).

Stuers, V. de. & P.J.H. Cuypers, *Het Rijks-Museum te Amsterdam*, Amsterdam 1897.

Swartenbroekx, A., *Ontmoeting met Jakob Smits; schilder der Kempen*, Hasselt 2003.

Swighem, C.A. van, *Een huis voor het woord. Het Protestantse kerkinterieur in Nederland tot 1900*, 's-Gravenhage 1984.

Swillens, P.T.A., *Encyclopedie van de schilderkunst en aanverwante kunsten*, Utrecht 1960.

Swillens, P.T.A., *Prisma Schilders-lexicon*, Utrecht 1957.

T

Taylor, B., *Art for the Nation: Exhibitions and the London Public, 1747-2001*, Manchester 1999.

Temminck, M.H.G.B. (e.a.), *De naamborden, rouwborden en tekstborden in de Grote Kerk te Haarlem*, Haarlem 1997.

Tempel, B., *Art Deco Paris*, Zwolle 2017.

Tentoonstelling van monumentale en decoratieve kunst in de zalen van Pulchri Studio, 's Gravenhage 1894.

Teskens, R.W. (e.a.), *Het kleine bouwen. Vier eeuwen maquettes in Nederland*, Zutphen 1983.

Terwindt, S., 'Johannes Stortenbeker in kasteel Keukenhof', in: Gerard Jaspers (e.a.), *Kasteel Keukenhof*, Hilversum 2013.

Teuling, A.J.M. van den (e.a.), *Van klooster tot museum. De geschiedenis van het gebouwencomplex van het Drents Museum*, Assen 1986.

Teychiné Stakenburg, A.J. (eindred.), *Uit de kunst, 75 jaar Rotterdamsche Kunstkring*. Rotterdam 1985. (Historische werken over Rotterdam. Grote reeks 30.)

Thieme, U & F. Becker, *Allgemeines Lexicon der Bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart*, Leipzig (fotomechanische herdruk, jaartal onbekend).

Thobe, P., *Atelier Custers: tussen kunst en ambacht*, p. 8., via http://architectuurcentrum eindhoven.nl/upload/file/ACE_OMD_BINNEN_220714.pdf.

Thomas, A., 'L'Art Décoratif: La peinture décorative à l'exposition', in: *L'Art Décoratif*, numero 26, Novembre 1900, p. 45-55.

Thornton, P., *Authentic Decor. The Domestic Interior 1620-1920*, London 1984.

Thornton, P., *Form & Decoration. Innovation in the decorative arts 1470-1870*, London 1998.

Tibbe, L. (e.a.), *Jac van den Bosch 1868-1948*, Assen 1987.

Tieskens, R.W. (e.a.), *Het kleine bouwen. Vier eeuwen maquettes in Nederland*, Zutphen 1983.

Toncalli, F., *Vatican City*, Firenze 1989.

Torrence, K., *An Art Nouveau Album. Color Plates from Dekorative Vorbilder 1889-1906*, NY 1981, p. 1.2, 7, 12, 26.

Trappeniërs, M.(eindred.), *Antoon Derkinderen (1859-1925)*, Den Bosch 1980.

Tromp, H., *Het huys te Soestdijck. Het Koninklijk Paleis Soestdijck historisch gezien*, Amsterdam 1987.

Tschudi Madsen, S., *Art Nouveau* 1967.

Tuikwerd, F. van, S.S. *Statendam 1929-1940. De geschiedenis van het dubbelschroef Turbine Stoomschip en de nv-maaldienst der Holland-Amerika Lijn*, Zutphen 2003.

Tuynggezigten en blomkamers'. Nederlandse ontwerpen voor behangsels 1777-1826 uit het bezit van het Westfries Museum te Hoorn', Haags Gemeentemuseum 1972.

U

Umé, G., *L'Art Décoratif. Modèles de decoration et d'ornementation de tous les styles les époques*, Liège 1862.

Uyl, W.J.F. 'Paushuize en zijn naaste omgeving', in: *Provinciale almanak van Utrecht*, Utrecht 1959, p. 30.

V

Valk Bouman, J.M. van der, *'t Konings Loo. Van Prinselijk Ontwerp tot Koninklijk Paleis*, Den Haag 1985.

Vanbeselaere, W., *Jakob Smits*, Kasterlee 1975.

Vandeven, M., 'Stadsversieringen door P.P. Rubens', in: *Openbaar Kunstbezit*, 1977, p. 59-80.

Vasari, G., *De levens van de grootste schilders, beeldhouwers en architecten*, Amsterdam 1998.

Veelenturf, K., 'Jan Stuyt, Piet Gerrit, Willibrord Verkade en de School van Beuron', in: *Desipientia: zin & waan*, 18 (2011), nr. 1., p. 37.

Velde, J. van de, *Het Kurhaus, Scheveningen. Onderzoek naar de geschiedenis van het Kurhaus*, scriptie TU Delft 2007, p. 17 <http://www.scheveningen1813-2013.nl/toenennu/pdfs/ScriptieKurhaus-nieuw.pdf>.

Venker, H., *Maliebaan 42 te Utrecht. Een studie naar het pand Maliebaan 42 te Utrecht en zijn bewoners*, masterthesis kunstgeschiedenis RUU, jaartal n.b. via: dspace.library.uu.nl.

Verbrugge, B.D., 'De Koninklijke fabriek F.W. Braat', in: J.W.H. Hilkhuisen (red.), *De stad Delft. Cultuur en maatschappij van 1813 tot 1914*, Delft 1992.

Verheyen, R., e.a., *Antoon Derkinderen 1859-1925*, Den Bosch 1980.

Verheul Dzn, J., & A.W. Meijneken, 'Protestantsche Kerken', in: *Bouwkundig Weekblad*, 1892, p. 303-304.

Verheul Dzn, J., 'De restauratie der kerk te Wemeldinge', *Bouwkundig Tijdschrift*, 1898, p. 53.

Verheul Dzn, J., 'Beschildering van het Trappenhuis in 't Koninklijk Lustslot 't Loo', in: *Bouwkundig Weekblad*, 6/09/1905, p. 487-189.

Verheul Dzn, J., 'De kerk te Middelharnis', in: *Eigen Haard*, 1905, p. 597-598.

Verheul Dzn, J., 'Het hoofdkantoor der Levensverzekering Maatschappij 'Utrecht' te Utrecht, in: *Bouwkundig Tijdschrift*, 1903, p. 13.

Verheul Dzn, J., 'De kerk te 's Heer Arendskerke', in: *Bouwkundig Weekblad*, 1906, p. 726-728.

Verheul Dzn, J., 'Een trap van Daniël Marot', in: *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, 25/04/1928.

Verheul Dzn, J., *Het Aesthetisch Genootschap te Rotterdam* 1934.

Vermeer, G.& B. Rebel, *Historische Gids van Rotterdam; 14 wandelingen door de oude en nieuwe stad*, Den Haag 1994.

Vermeiren R., m.m.v. A. Bergmans, *Inventaris van het neogotische tekeningenarchief Bressers-Blanchaert ca. 1860-1914*, Leuven, p. 4-5. Via: Kadoc.kuleuven.be.

Vermeiren R. & Bergmans A., *Inventaris van het neogotische tekeningenarchief Bressers-Blanchaert*

- ca. 1860-1914, Leuven 1993, <http://abs.lias.be/Query/detail.aspx?ID=958702>.
- Vermeulen, F.A.J., *De Bommeler- en de Tielerwaard*, Arnhem 1974-1975, tweede druk.
- Verslag omtrent de verrigtingen en de staat der Academie van Beeldende Kunsten en Technische Wetenschappen, te Rotterdam over het Seizoen van 1867-1868*, Rotterdam 1867, p. 25.
- Verslag van der staat der hooge-, middelbare- en lagere scholen in het Koninkrijk der Nederlanden*, 01/01/1912 (te raadplegen via Delpher boeken).
- Vestibule in een huis op het St. Janskerkhof No. 12 (1723). In: *Bouwkundig Tijdschrift*, 1908, XXIV, dl. 50 der Bouwkundige Bijdragen, p.72.
- Veth, C., 'Drie muurschilderingen van R.N. Roland Holst in de bestuurskamer van de Alg. Ned. Diamantbewerkerbond', *Onze Kunst* 12 (1913), 5, p.178-181.
- Viollet-le-Duc, E., *Dictionnaire raisonné de l'architecture française du XI-siècle – Tome 7, peinture*, Paris 1864, lemma 'peinture'. Zie: www.gutenberg.org.
- Visser, I., *Het slot te Zeist*, Amsterdam 1986.
- Visser, J. *Rotterdamse ondernemers 1850-1950*, Rotterdam 2001.
- Visser, L., *Inventaris van het archief van Jac. van den Bosch (1868-1948), binnenhuisarchitect, meubelontwerper, graficus en schilder*, Den Haag 2001 (RKD).
- Vissering, G. 'Levensbericht van Eduard Cuypers', in: *Jaarboek van de Nederlandse Maatschappij der Letterkunde*, Leiden 1928, p. 11 t/m 15, via www.dbnl.org
- Vitruvius, *Handboek Bouwkunde*, Amsterdam 2008.
- Vleer, W. Tsj., *De Friese Wassenaar*, Drachten 1963.
- Vliegthart, A.W., *Het Loo. Een paleis als museum*, Apeldoorn 1999.
- Vliegthart-van der Valk Bouman, J.M., W.A. *Fabri Inrichting voor Vercieringskunst- Rotterdam. Uit: Het Witte Loo, van Lodewijk Napoleon tot Wilhelmina 1806-1962*, Apeldoorn 1992.
- 'Voetjesmarmar: schilderen met blote voeten', in: *Herenhuis*, maart/april 2008, p.103-104.
- Voorhies, J., *Domestic Art in Renaissance Italy*, thematisch essay te vinden op: www.metmuseum.org.
- Voorst tot Voorst, J.M.W. van, 'De kunstzaal in Paleis Het Loo', in: *Antiek*, juni/juli 1980, p. 9-29, aug./sept. 1980, p. 67-102, nov. 1980, p. 189-213.
- Voorst tot Voorst, J.M.W. van, *Tussen Biedermeier en Berlage; meubel en interieur in Nederland 1835-1895*, Amsterdam, 1994 (2^e druk).
- Vos, H.B., *Rijtuigen en sleden in het Nationaal Rijtuigmuseum*, Amsterdam 1994.
- Vreeken, H. 'Bij wijze van museum': oorsprong, geschiedenis en toekomst van Museum Willet-Holthuysen, 1853-2010. Proefschrift UVA 2010.
- Vriend, J.J., *De bouwkunst van ons land. Het interieur*, Amsterdam 1950.
- Vriend, J.J., *Repetitorium voor de geschiedenis der bouwkunst*, Amerongen 1987.
- Vries, A. de, *Duivenvoorde. Bewoners, landgoed, kasteel, interieur en collectie*, Zwolle 2010.
- Vries Jr., R.W.P. de, 'Co Breman', in: *Elseviers Geïllustreerd Maandschrift*, 1, januari-juni 1909, p. 306.
- Vries Jr., R.W.P. de, 'G.W. Dijsselhof', in: *Elseviers Geïllustreerd Maandschrift*, 1905, no. 12, p. 365.
- Vries Jr., R.W.P. de, 'Co Breman's muurschilderingen in het trappenhuis van het gebouw der Levensverzekering-Maatschappij Utrecht', In: *Elseviers Geïllustreerd Maandschrift*, dl. 45, januari-juli 1913, p. 108.

W

- Waardenburg, R., 'Rotterdam in de jaren 1880-1900; een nieuw tijdperk in de bevolkingsgroei en de woningbouw', in: *Rotterdams Jaarboekje*, Rotterdam 1968.
- Wagenaar Hummelinck, M.G., *Geschiedenis van kasteel Groeneveld*, Rotterdam 1998.
- Wagner, A. & H. Henkels (samenst.), *Suze Robertson*, 's-Gravenhage 1984.
- Weegenaar, E.R., *De praktijk van het bouwen en de binnenhuisdecoratie vergeleken met de architectuur- en kunstnijverheidstheorie van de 19^e eeuw*, doctoraalscriptie RUL, 1996.

Weel Czn., A. van der, *Haagse hervormde kerken en kapellen. Historische beschrijving van de interieurs en het exterieur van de verschillende kerken en kapellen van de Hervormde Gemeente van 's-Gravenhage* 1975.

Weezel, G. van, *Jan Toorop. Zang der tijden*, Zwolle 2016.

Wentink, H.W., 'Willem Diehl (1876-1959). De la Reijstraat 11, Arnhem (1909-1910)', in: *De Sluitsteen*, 1999, p. 50.

Wentholt, C., (red), *De Nieuwe of Littéraire Sociëteit de Witte: 200 jaar, een heerlijk onderonsje*, Den Haag 2002.

De wereld van Alma Tadema, catalogus bij de tentoonstelling in het Gemeentelijk Museum Het Prinsessehof, Leeuwarden juli t/m september 1974.

Westra A.(e.a.), *Oudhollands en modern, degelijk en exotisch, koloniaal en fraai. Het voormalige hoofdkantoor van de Handels Vereniging Amsterdam*, Amsterdam (jaartal n.b.).

Wezel, G. van, *Jan Toorop. Zang der tijden*, Den Haag 2016.

White, A. & Bruce Robertson, *Bouwkunst en Ornament. Een visuele gids*, Helmond 1997.

Wiersum, E., 'De Nieuwe Stadsherberg', in: *Rotterdamsch Jaarboekje*, 1915.

Wijnsma, A.J., *Het provinciehuis van Friesland: een portret in prenten en foto's van het provinciehuis aan de Tweebaksmarkt in Leeuwarden*, Leeuwarden 1985. Digitaal te raadplegen via Tresoar.

Wijsenbeek, L.F.J. e.a., *Pompeii. Haags Gemeentemuseum 26/9-12/1 '74*, Recklinghausen 1973.

Wilhelmina, *Eenzaam maar niet alleen*, Amsterdam 1962.

Wils, J., 'Woningblok in Spangen en theater Scala te Rotterdam van architect L.C. v.d. Vlugt', in: *Bouwbedrijf*, 1925 (vol. 2), p. 292-293.

Wittlich, P. (e.a.), *Alphonse Mucha*, Alphen aan den Rijn 2001.

Woelderink, B. & M. Loonstra, *Het Koninklijk Huisarchief te 's Gravenhage*, Amsterdam 1989.

Wolf, H.J., (samenst.), *1828-1978 Honderdvijftig jaar Koninklijke Militaire Academie Gedenkboek*, 's-Gravenhage 1978.

Woud, A. van der, 'Ondergang en wederopstanding van de neogotiek in Nederland', in: *Ons Erfdeel*, jaargang 39 (1996), p. 740.

Woud, A. van der, *Waarheid en karakter. Het debat over de bouwkunst 1840-1900*, Rotterdam 1997.

Woud, A. van der, *Sterrenstof. Honderd jaar mythologie in de Nederlandse architectuur*, Rotterdam 2008.

Y

Ysselsteyn, G.T. van en F.J. Brevet, *Het Haringvliet*, Schiedam 1976.

Z

Zamperim, A., *Le Grottesche. Il sogno della pittura nella decorazione parietale*, Verona 2013.

Zeeuw, L. van der, *Marius Richters Rotterdam. Schilder en glazenier 1878-1955*, Bussum 2005.

Zeiler, F., *Het Russenduin en de verdwenen Schulpweg*, p. 25-26. <https://duinenenmensen.nl/wp-content/uploads/2014/06/F.-Zeiler-Het-Russenduin-en-de-verdwenen-schulpweg-1996.pdf>.

Zemering, N., *Willem van Rede (1880-1953)*, 's-Gravenhage 1990.

Zetternam, E., *Handboek voor huis- en meubelschilders, vergulders, enz.*, Gent 1853.

Zuidhoek, A., *Droomschepen HAL*, Alkmaar 1997.

Zie afbeelding 48, hoofdstuk 8.

Personenregister

A

Addicks, Chris J., 68
Albers, A., 182, 197, 203
Alexander, August, 189
Allan, William, 132
Allewijn, M., 174
Alma Tadema, Lourens, 128, 129
Altenrath, Hendrik, 54
Ameijden van Duym, Lucas van, 49
Anna Paulowna, 183, 184
Anthony-van Holst, Cornelia Hendrik, 111-113

B

Baars, Sipke, 31
Baes, Henri, 154
Bakker, Hendrik, 22, 23
Bauer, George, 28, 47
Beard, Mary, 230
Berden, Jacob, 228-229, 231, 265
Berg, Andries van den, 25, 189, 190, 262
Berlage, Hendrik, 31, 36, 37
Besten, Pieter, 36, 148, 270
Bethune, Jean Baptist, 164
Beursen, J. van, 90
Bickers, L., 90
Binant, Louis Alfred, 27
Bisiaux, 25
Bisschop, Christoffel, 68
Bisschop, Richard, 68
Bokhorst, Engelbartus, 154, 155
Bokhorst, Johan, 154, 155
Bosch, Jacques van den, 29-31
Bötticher, Karl, 52, 53, 151
Boucher, François, 21, 55, 86, 135
Brandon, Jan Hendrik, 120, 204
Brans, E.J., 168
Brederode, C. van, 30
Bredius, Abraham, 204
Breitner, George, 64
Bremant, Ahazueros Jacobus (Co), 25, 154, 155
Bressers, Adriaan, 164
Briedé, Johan, 250
Bruckman, Willem, 254
Brun, Charles le, 196
Brusse, M.J. (Marie), 247, 250
Burg, Anthonij van den, 49
Burg, Pieter van den, 49-51, 53-54, 56

C

Cammenga, W., 98
Capelli, M., 229
Castille, Marie-Madeleine de, 188
Claesz, Pieter, 128
Comte, Adolf le, 49, 54, 69, 95, 138, 156
Cuypers, Eduard, 25-26, 28, 100, 131, 156, 263, 264
Cuypers, Pierre, 25, 54, 154, 163, 165-166, 208, 225-226, 229

D

d'Orbay, François, 196
Daly, César, 230
Dam van Isselt, Jacob, 237
Dam, Anthony van, 47, 48
Dam, Cornelis van, 111
Dankmeijer, Charles, 56
Delacroix, Eugène, 71
Demarteau, Gilles, 20
Dijsselhof, Gerrit, 30
Doon, J., 109
Drooglever Fortuyn, Constant, 107, 136
Duval, Robert, 196, 198, 202, 203

E

Eckhart, Christiaan, 13, 63, 68, 69, 95, 98-100, 181,
Eckhart, Christiaan jr., 100
Eckhart, David, 63, 65
Eckhart, Franciscus, 63
Ekkart, Rudi, 117
Engelbart, J., 31
Erasmus, Desiderius, 249
Es, J.W., 126
Evers, Henri, 208, 246
Eymael, 234
Eyth, Karl, 52

F

Fabri, M.W.J. (Mary), 265
Fabri, Willem, 47
Fabri, W.I.J. (Willy), 265, 266
Fabri-Verbeek, J., 265, 266, 270
Falke, Jakob von, 32, 33
Florack, Johann Friedrich, 145
Florack, Johan Hubert, 145

Frederik, Prins der Nederlanden, 54
Frederiks, J.A., 166

G

Gabriël, P.J.A., 55
Gabriël, Paul J.C., 55
Galland, Pierre-Victor, 71
Georges, Edouard François, 163
Gidding, J.J., 110
Gidding, Jaap, 36, 148, 149, 270
Gijn, Simon van, 14,
Gils, Jacques van, 126
Gips, Abraham (Bram), 71
Goor, Cornelis van, 107
Graaff, P.A. de, 56
Graul, Auguste, 25, 145
Groen, H.P. (Piet), 182, 197
Groeneboer, Joost, 14
Grootveld, Jan, 54, 145
Gugel, Eugen, 33, 150-152, 166, 170

H

Halbertsma, M., 261
Harmanni, Richard, 16, 32
Haslinghuis, E.J., 229
Hattem, A. van, 110
Heda, Willem Claesz, 128
Heldring, Ernst, 255
Hellenberg Hubar, Bernadette van, 164
Hendrickx, Michel Antoine, 25, 26, 28, 145, 154-156, 262
Hendriks, Jurrien, 55
Hendriks, W., 55
Hilten J. Pzn. , G van, 154
Hittorff, Jakob-Ignatius, 24
Hoboken, Anthony van, 91
Hoboken, Jacobus van, 91
Hoboken, Jemmy van, 28
Hoeufft van Velsen, J., 181, 189, 191-193
Hoefnagels, Mattheus, 132
Hokusai, 14
Holtrop-van Gelder, Betty, 110
Hoogendorp, K., 182, 186, 197, 203
Hooimeijer, Fransje, 95
Hooghe, Romeyn de, 207
Horta, Victor, 154
Hoytema, Theo van, 131
Huibers, Jan Derk, 55

J

Jacobson, A.J., 111
Jansen, Frits, 71
Jansen, Henricus, 146, 147
Jansen, Willem G.F., 68
Jessen, P., 181, 261
Jones, Owen, 23,24
Jong, Pieter de, 31

K

Kam, Jan, 32, 33
Kamphuis, Mariëtte, 95
Kanters, T.L., 79
Kat, Herman Pieter de, 93
Kelen, Alfred van der, 51
Kemps, Jan, 235
Keppel, Arnold Joost van, 185
Kerling sr., Eduard, 28, 30, 71, 92
Kesler, Johannes, 31
Keyser, Hendrick de, 65
Kleij, P.D., 120
Klinkenberg, J.C.K., 249
Klenze, Leo von, 52
Koch, H.C., 28
Kok, Jacobus G., 83
Kolff Jzn., C., 172
Kos Koolhaarder, Klaas, 13, 47
Kriens, Otto, 25, 28, 256
Kröller, Anton, 82
Kromhout, Willem, 29, 148
Kruijff, Jacobus de, 25, 229
Kusters, C.W., 149

L

Laan, Dirk-Jan van der, 148
Laar, Bernardus van de, 22
Laars, Tiete van der
Labrouste, Henri, 47
Lairesse, Gerard de, 85, 119, 261, 262, 268, 269
Larij, Ronald, 153
Lauweriks, Mathieu
Lebeau, Chris, 30
Lefèvre de Montigny, Pauline, 14, 55
Leliman, J.H., 47
Linde, G.B. van der, 56
Lion Cachet, Carel, 30, 247, 256
Lion, Johannes, 56
Livemont, Privat, 14

Lodewijk XIV, 195-196
Lodewijk Napoleon, 215
Lokhorst, Jacobus van, 117-118, 122, 225-228,
233, 235, 236, 262, 265, 269
Loos, Adolf, 37
Lorrain, Claude, 199
Luitwieler, Hendrik, 182, 186, 197, 202, 203
Ludwig I., 229
Luns, Huib, 131

M

Maasdijk, Alexander van, 48
Malsen, F.H. van, 165
Marot, Daniël, 26, 81-83, 92-93, 99, 134,
181-183, 186-199, 201-203, 206-215, 233, 236,
250, 268, 270
Marque, A., 152
Martens, Ton, 112
Martens, Willy, 25, 27, 190, 262
Martin, T, 117
Mastenbroek, Johan van, 110, 111
Mecklenburg-Schwerin, Hendrik van, 203, 210,
215
Meijneken, A.W., 16
Nikolajevitsj, Michaël, 26
Miedema, Simon, 107, 108, 109, 262
Milly van Heiden Reinestein, L.A.S. de, 121, 122
Molenaar, Anne, 99
Molewater, Cornelia, 124
Molewater, Jan, 124
Molkenboer, Antoon
Molkenboer, Theo, 33, 34
Molyn, Albertina, 65, 67
Molyn, Fennigje, 65
Molyn, Frans, 64
Molyn, Ida, 65
Moucheron, Isaac de, 21, 133
Mucha, Alphonse, 115
Muller, Jan, 136
Mutters III, Hermanus Pieter, 28
Muysken, Constantijn, 78, 165

N

Nieukerken, Johannes van, 133, 189, 190-193,
195, 197, 205
Nieukerken, Marie van, 195
Nieuwbarn, M.C., 164
Nieuwenhuis, Theo, 30
Nijmegen, Dionys van, 119

Nijmegen, Elias van, 119
Nijmegen, Gerard van, 119, 120
Nijssen, A., 166

O

Ommeren, Aegidius Samuel van, 95
Ommeren, Philippus van, 91, 95
Oosterbaan, G.W.C., 154
Oudermeulen, C.J., 78
Ouri, Alphonse, 187
Ovidius, 85, 207
Ozinga, Murk, 120, 202, 203

P

Panhuys, J.A.A. van, 234
Pautre, Jean le, 22
Peters, Cornelis, 207-208, 212-213
Petit, Amable Delphin (waarschijnlijk), 25
Plato, 118, 189
Polisch, Charles, 156
Poutsma, Jannes, 13
Prignot, Eugène, 70
Proost, J.U., 98
Pugin, Augustus, 163
Puvis de Chavannes, Pierre, 71, 150

Q

Quack, Jan de, 26, 149, 226-227, 237, 265
Quellinus de Oude, Artus, 27

R

Raadt, Wilhelmina Diderica de, 87
Raadt, G.A. de, 87
Randell, Maurice, 256
Ravesteijn, L.J.C.J. van, 266
Ravesteijn, Sybold van, 255, 256
Rede, W. van, 15
Rem, Paul, 185
Richters, Marius, 68
Rief, H.G.B., 56
Rieke, Johan, 145
Rietveld, Gerrit, 33
Rijckevorsel, Elie van, 130
Rije, C.W. van, 56
Rijken, Gerard, 63, 65, 69, 100, 181
Rivière, Adriaan de la, 110
Robertson, Suze, 68
Roman, Jacob Pietersz., 194
Rose, Eduard, 124

Rose, Willem N., 47, 94, 124
Roskam, Charles, 54, 145, 146
Rostand, Edmond, 236
Ruijs de Beerenbrouck, Gustave, 233
Ruys, Jacob, 82
Ruyter, Pieter de, 116, 124

S

Sales Mayer, Franz, 52
Salm Gbzn, Abraham, 156
Sanders, Gerard, 119
Sauerbier, Gerard, 111
Schajick, Van (gebroeders), 77, 78
Scheen, Pieter, 13
Schelling, Burchard Hendrik, 123
Scherf, Laurens, 194
Schimmel, Hendrik Jan, 207
Schinkel, Karl Friedrich, 52
Schipperus, P.A., 109, 110, 111
Schmitz jr., 55
Schonck, Philip, 183
Schotel, Adriaan, 155
Schouman, Aert, 130, 254
Schultz van Haegen, Julius, 87
See, Joh. van der, 56
Selbach, Gerard van, 121-123
Semper, Gottfried, 24, 52, 53
Simon Thomas, Mienke, 24 -
Sluyterman, Karel, 30
Smits, Jakob, 28, 65, 68, 69, 263
Snouck Hurgronje, W.J., 189
Sommer, Andreas, 25, 145, 147, 149
Spaapen, Simon, 150, 153, 156, 157
Spoon, Arij, 48, 68, 182
Springer, Jan, 54
Steijn, Joan van, 189, 191, 193, 195, 197, 198, 202, 208, 209, 212, 214
Stolker, Jan, 119
Stolzenberg, François, 163
Stortenbeker, Johannes, 19, 21, 28, 54, 55, 79, 229, 230, 264
Stracké, Leo, 70
Strij, Abraham van, 47
Struijck, C.J., 107
Stuart, Mary, 201
Stuurs, Victor de, 117, 229, 233
Sturm, George, 25, 154
Swart, Pieter de, 124

T

Tak van Poortvliet, J.P.R., 117
Tak, Chr. Van der, 136
Teixeira de Mattos, A.L., 79
Tengeler, Willem, 70
Terentius, Publius, 81
Terwesten, Mattheus, 119
Touche, Gaston de La, 236
Trautwein, Antonius, 25-28, 153-155, 226, 262
Tulder, Hendrik, 126
Tuschinski, Abraham, 148

V

Vallée Poussin, Étienne de La, 187
Veder, W., 111
Velde, Bram van, 77
Velden, G.H.A., 80
Verheul Dzn., Jan, 16, 82, 83, 109, 129, 150-156, 165-168, 170-175, 265, 268, 270
Verkolje, Jan, 204
Verlaine, Paul, 235
Veth, Bas, 153
Veth, Eric, 123
Viollet-le-Duc, Eugène, 28, 163
Visée, H., 90
Visser jr., Jan, 52
Visser, Maria, 47
Vlugt, Leendert van der, 148
Vondel, Joost van den, 157
Voorden, August W., 68
Voorst tot Voorst, J.M.W. van, 16
Voorst, Lucas van, 133
Vredeman de Vries, Hans, 98, 151
Vrijman, Jan, 236, 262
Vrolijk sr., Willem, 94, 95

W

Wagner, Richard, 157
Waldeck-Pyrmont, Emma van, 186, 188, 189, 198, 205
Wassenaar, Atze Nannes, 98
Wassenaar-Van Wely, Hendrika, 98
Watteau, Jean-Antoine, 235
Wedgwood, Josiah, 131
Wegerif, Chris, 189
Weiland, Jan, 110
Wentink, Johan, 136
Werff, Adriaen van der, 119
Westreenen van Tiellandt, W.H.J., 117

Wijnmalen, Theodoor, 117
Wilhelmina, koningin, 27, 131, 181, 183, 185-188,
190-191, 193-194, 196, 200, 202-208, 210, 213-
215, 232, 263, 265, 269
Willem II, koning, 183, 184, 186
Willem III, koning, 185, 195
Willem III, koning-stadhouder, 184-186, 201, 204,
209, 212
Willem IV, stadhouder 207
Willem V, prins, 183
Wit, Jacob de, 19, 21,55, 119, 133, 134, 262, 269
Wolff, Jan (de), 67, 95, 124
Woud, Auke van der, 36
Württemberg, Sophie van, 185
Wytema, Johannes, 112
Wijk, Jan van, 111, 245

Y

Ysendijk, E.M. van, 165

Curriculum Vitae

Hans Frederik van Herwijnen werd geboren op 28 december 1958 te Utrecht. Hij voltooide een ondernemersopleiding en werkte aansluitend als bibliothecaris voor een overheidsinstelling. Vanaf 1981 volgde hij de internationaal juridische studierichting aan de rechtenfaculteit van de RU Leiden. Begin 1987 behaalde hij zijn doctoraal.

Na enkele jaren in een commerciële functie werkzaam te zijn geweest, trad hij in dienst van de gemeente Rotterdam. Literatuur, geschiedenis, kunst en wetenschap hebben zijn bijzondere belangstelling. Naast zijn baan verricht hij onderzoek naar decoratieve schilderkunst in interieurs en publiceert daarover.

Vanaf 2004 is hij als bestuurslid verbonden aan de Stichting Dordts Patriciërshuis en sedert 2013 aan de Stichting Cornelis Bakker die de nalatenschap van de Rotterdamse kunstenaarsfamilie Hauck-Bakker-Van de Laar beheert. Hij is venoot van kunsthandel Ars Decora.

Zie afbeelding 100, hoofdstuk 8.